

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

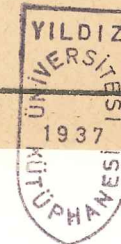
TARİHSEL ÇEVRE BÜTÜNÜ İÇİNDE
ALİŞ-VERİŞ MERKEZLERİ
İSTANBUL KENTİ ÖRNEĞİNDE
MISIR ÇARŞISI İLE İLGİLİ İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMAR ABDULGAFUR PAMBUKÇU

İSTANBUL 1986

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KİTAPLIĞI

Kot : R 151
Alındığı Yer : Fen Bil. Ens. 268
Tarih : 18.12.1987
Fatura : ---
Fiatı : 3000 TL.
Ayniyat No : 1/37
Kayıt No : 45239
UDC : 725.26
Ek : 378.242

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARİHSEL ÇEVRE BÜTÜNÜ İÇİNDE
ALİŞ-VERİŞ MERKEZLERİ
İSTANBUL KENTİ ÖRNEĞİNDE
MISIR ÇARŞISI İLE İLGİLİ İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMAR ABDULGAFUR PAMBUKÇU

YÖNETEN
DOÇ. ALTAN AKI

İSTANBUL 1986

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET

SUMMARY

GİRİŞ	1
BÖLÜM I: TARİHSEL ÇEVRE	2
1-1 Tarihsel çevrenin oluşumu	2
BÖLÜM II: TÜRKLERDE TİCARET YAPISI TÜRLERİ	4
BÖLÜM III: TÜRK ŞEHRİNDE ÇARŞI	5
III-1 Çarşının şehirdeki konumu	5
III-2 Edirne şehrinde çarşının konumu	5
III-2.1 Edirne Ali Paşa çarşısı	6
III-2.2 Edirne Selimiye arastası	7
III-3 İstanbul şehrinde çarşının konumu	8
BÖLÜM IV: İSTANBUL KENTİ ÖRNEĞİNDE MISIR ÇARŞISI İLE İLGİLİ İNCELEME	10
IV-1 Çarşının tarihçesi (oluşumu)	10
IV-2 Mekansal özellikler	11
IV-3 Yapısal özellikler	15
IV-4 Sosyal çevredeki değişmelerin çarşı üzerindeki etkisi	
IV-5 Bölgeye ilişkin şehircilik kararları	19
IV-5.1 Osmanlı dönemine ilişkin imar sistemi	19
IV-5.2 Yerel yönetimin çevresel oluşuma etkisi	20
IV-6 Eskiden ve günümüzde mısır çarşısında kullanıcı ve kullandıran açısından sosyal çevre verileri	21
IV-6.1 Meslek grupları	21
IV-6.2 Sosyo-ekonomik yaşam	24
IV-6.3 Yönetim sistemi	25
IV-6.4 İnsan görünüşleri	26
BÖLÜM V: SONUÇ	27

KAYNAKLAR

EKLER

ALBÜM

ÖZET

Bu araştırmada amaçlanan tarihsel çevre bütünü içindeki alış-veriş merkezlerinden İstanbul kenti örneğinde Mısır Çarşısı ile ilgili incelemedir.

I. Bölümde, tarihsel çevre ve tarihsel çevrenin oluşumu hakkında bilgi verilmiştir.

II. Bölümde, Türklerde ticaret yapısı türleri anlatılmıştır.

III. Bölümde, Türk şehrinde çarşının konumu, örnek olarak Edirne şehrindeki Ali Paşa Çarşısı'sı ve Selimiye arastasının özellikleri anlatılmıştır. Yine bu bölümde İstanbul şehrinde çarşının konumu belirlenmiş, şehirdeki önemli ticaret bölgeleri belirtilmiştir.

IV. Bölümde, İstanbul kenti örneğinde Mısır Çarşısı ile ilgili inceleme yapılmıştır. Bu incelemede, Mısır Çarşısı'nın tarihçesi (oluşumu), mekansal özellikleri, yapısal özellikleri, sosyal çevredeki değişmelerin çarşı üzerinde etkisi, bölgeye ilişkin şehircilik kararları, eskiden ve günümüzde Mısır Çarşısı'nda kullandırıran açılarından sosyal çevre verileri anlatılmıştır.

V. Bölümde, Sonuç

SUMMARY :

The scope of this study is to examine Egyptian Market as an example of Istanbul city markets in its historical environment.

In section one, some general knowledge is given about the historical environment and formation of it.

In section two, the types of trade kinds of Turks are expressed.

In section three, the location of the main market in Turkish cities are explained and as an example Ali Paşa Market and Selimiye Camp Fair are put forward. Also in this section the location of markets in Istanbul city is determined as well as the important trade regions.

In section four, the Egyptian Market is examined as market place of Istanbul city which is taken as an example of old Turkish cities. In this research, the history of Egyptian Market (as well as its formation), architectural and structural properties; the effect of the new formations in the social environment on the market; the decisions of city planning concerning this region and the social environment findings in the past and to days Egyptian Market from the owners points of view are explained.

Section five; conclusion and remarks.

GİRİŞ

Alışveriş olayını, ihtiyacından fazlasını üreten ilk toplumlara kadar götürmek mümkündür. İlk dönemlerde yapılan mal değişim olayının bir mekan gerektirmemesine rağmen nüfusun ve değişim olayının artması ile bu sosyal aktivite için belirli alanlar (pazarlar) oluşmaya başlamıştır.

Değişim olayının toplumların yaşamında önemli bir yer tutmasıyla birlikte, ilk aşamalarda pazarların yeterli olmasına rağmen sonradan bu bölgelerde yapısal bir yerleşime gidilmeye başlanmış, böylece oluşan bu yapısal düzenle birlikte kentsel aktivite alanları birbirinden soyutlanmaya başlamıştır. Bu soyutlanma olurken ana kentsel alan içerisinde küçük birimlerinde

kendi başına bir odak noktası oluşturmalarına rağmen esas merkez daima önemini korumuş ve etkinliğini sürdürmüştür. Örneğin, İstanbul kent bütününde tarihi yarımada'nın alışveriş olayında etkinliğini sürdürmesine rağmen, Karaköy, Beşiktaş- Üsküdar, Kadıköy, Beyoğlu, Osmanbey, Mecidiyeköy, Aksaray gibi bölgelerde değişik odak noktaları oluşmuştur.

Bu araştırmada, genellikle kentlerin merkezini oluşturan tarihsel çevrenin oluşumu, bu bölgelerdeki ticaret yapıları, bununla birlikte tarihi kentlerimizdeki çarşının önemi ve konumundan bahsedilirken, İstanbul kenti örneğinde Mısır çarşısının incelenmesi yapılacaktır.

TARİHSEL ÇEVRENİN OLUŞUMU :

Tarihsel çevre ya da tarihsel mekan, yaşam dolayısıyla kullanıcı ile boyutlanan toplumsal bir üründür ve bu tarihsel süreçle oluşur. İnsan faaliyetleriyle örneğin tarımsal, sanatsal, endüstriyel eylemlerle değişikliğe uğrar. Kültürel, siyasal yapıyla da bağımlı olan bu ürün çalışma ve iş bölümü ile bütünleşir. Dolayısıyla kullanıcının özelleşmiş bir parçası olur.

zaman içinde değişme çevrenin evrimidir. Doğanın evrimi yanında toplumun evrimide çevreye yansır. Toplumun evrimi arazi kullanımının görsel etkileri, yapay strüktürlerin nitelik ve niceliklerini sürekli değiştirmektedir. (2). Tarihsel mekan ya da Tarihsel çevreyi oluşturan öğelerin toplamı daha fazladır. Daha farklı bir içerige sahiptir. Sonuçta da daha farklı bir etki yaratmaktadır. Böylece "Mekansal Biçim" bütünün parçalarının toplam etkisinden öte, onların birikiminden, eklenmelerinden bir araya geliş nedenleri ve süreçlerden oluşan zengin bir anlama sahiptir.

toplumu oluşturan öğelerin toplamı toplumu yaratmadığı gibi toplumsal örgütlenme ve onun tarihsel evrimini tanımadan, bilmeden toplumu tanımakta olanaksızdır.

tarihsel çevrenin oluşumunda zaman kavramı içinde gerçekleşen tarihsel mekanda, tarihinin güçlü izleri olarak yaratılan, dinsel, askeri, ticari güç yapısı ürünleri ile

birlikte, evrensel teknolojinin çağdaş ve anonim ürünleri olarak yaratılan iş merkezleri, büyük oteller kentsel silüeti çizen her dönemin güç yapısı ürünleri olarak zaman içinde uyumlaşmak zorundadır.

yaşadığımız ve günlük faaliyetlerimizin içinde geçtiği "Günlük çevrenin" bir görsel değeri vardır. Bu değer insan ve çevrenin karşılıklı etkileşiminin bir ürünüdür. (3)

Görsel kaynaklar aynı zamanda insanların kentsel araziye kullanarak, bu araziler üzerinde yapay çevre ya da yapay strüktür olarak yarattıkları, fiziksel oluşumlar olarak belirlenebilir.

Yapay strüktürün oluşumunda Tarihsel işlevlerin oynadığı rol önemlidir. Bu işlevler strüktür içinde kademelenmişlerdir. Tarihi gelişim içinde işlevlerin kademelenmesi çağın yansıması bazı özellikler yaratmıştır.

BÖLÜM: I

TARİHSEL ÇEVRE:

Genelde çevre yaşamımızın oluşturduğu çok boyutlu bir ilişkiler sistemidir. Çevre -nin insan ve toplum kültürü tarafından algılanan, yaşama dönüştürülen görünümü genelde mekan olarak nitelenebilir.

Çevre sisteminin tüm soyut öğeleri mekan kavramında toplanır. Soyut öğeler, doğal yapay, insan, insan grupları, toplum insan etkinlikleri ve ilişkilerinden meydana gelmektedir. Tüm bu öğeler zaman içinde birleşerek ortaya çıkışı tarihsel mekanı oluşturmaktadır.

Yapısı gereği, ekonomiyle doğrudan ilişkili ve kentlerin toprak değeri yönünden genellikle en pahalı yerleri olması nedeniyle, "Eski kent çarşıları" ve yakın çevresi, çıkarıcı amaçlara her zaman çekici gelmektedir. Bu nedenle "Tarihsel çevre" yi koruma ve yaşatma anlayışı, "Eski kent çarşı dokuları" için, uygulaması güç ancak önemli ve ivedi çözüm bekleyen bir konudur. (1).

(1) A. KUNT, "Chester Örneğinde Eski Kent Çarşı Dokularındaki Çağdaş Uygulamalar" İ.D.M.M.A Doçentlik Çalışması (s.2)

(2) F. Yürekli, "Çevre Görsel Değerlendirmesine İlişkin Bir Yöntem Araştırması" İTÜ- Doktora Çalışması 1976

(3) O. Kabaş, Tüm Çevresel Gerçekçilik (s.8)

Örneğin: Feodalizmin çevre oluşumuna yansımaları kent arazilerinin karelere bölünmesi kentin surlarla çevrilmesi şeklinde olmuştur. Bu örnekte görüldüğü gibi politik etkenler kentsel çevre oluşumunu etkilemiş, onu biçimlendirmiş ve "kale" görsel kaynak olmuştur. Denebilir ki, bu aynı zamanda kentsel çevre oluşumunda bir ürün olarak "güç yapısı" kavramını da doğurmuştur.

Daha sonraki çağlarda bir başka güç yapısı ürünü olarak kentsel çevrede simgeleşen dinsel yapılar olmuştur. Bu yapılar toplum üzerinde aynı zamanda emredici ve önemli roller de üstlenmişlerdir. Giderek takip eden çağda ticaret merkezlerinin tarihsel çevre içinde biçimlenmede belirleyici duruma geçmesiyle de güç yapısını ifade eden ürünler birer görsel kaynak oluşturmuşlardır.

Arazinin kullanılması, biçimlenmesi ve yapay yapılar yaratılmasıyla çevresel görsel değerler artmaktadır. Bu değerlerin birikimi tatmin edici olduğu sürece de "güzel" olarak nitelendirilmiş ve asırlar boyu böylece şehrin tarihsel çevresi oluşmuştur. Zaman yayılımı içinde tarihsel çevrede birçok mutlu heyecan verici olaylar, ilaveler ve hatta üzüntü yaratan yıkımlarla bütünleşerek anlamlaşmıştır.

Bu açıklama tarihsel çevrenin devamlı "değişim" halinde bir "oluşum" içinde olduğunu belirtmektedir.

Bugün yaşadığımız çevrenin oluşumunu kentleşme olayı ile niteliyor ve açıklıyoruz. Uygarlığın somut bir ürünü olarak da sanayileşmenin bir güç olarak kentleri yarattığı ve artık Tarihsel çevrenin oluşumunda egemen olan bazı diğer konular bulunduğunu görüyoruz. Dünyanın askeri, ticari, dinsel yapılarının ürünleri yanında onları bastırarak ölçekle endüstriyel güç yapılarının kenti simgelediği görülmüyor.

Kentlerin geleceği belirlemede getirilen çözümlerin iyi bir kompozisyon bulana devam etmesi gerekmektedir. Çünkü kompozisyon birçok öğelerden bir bütün yapma sanatıdır ve birleştirme olarak kabul edeceğimiz bir mekansal sentezdir.

Geçmişin riziksel çevre oluşumunda kendi dönemlerinde egemen güç yapılarının izlerini mimari ürün olarak gördüğümüz gibi gelecek içinde yine gelecek dönemlerin güç yapılarının izlerinin çevre oluşumunda devam edeceği bir gerçektir. Toplumun, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel hatta teknoloji gelişmişlik düzeyinde bu güç yapılarının izleri, diğer bir deyişle ortaya çıkardıkları ürünler tüm çevrenin oluşumunda riziksel görsel çevremizi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyeceği kuşkusuzdur. Dünyadan bugüne bakış bunu göstermektedir.

İnsan, çevresinin ve varlığının bilincine erişmesi, bu bilinç ve çevresinin sorumluluğunu yüklenmesi ile insan olur ve diğer yaratıklardan farklılaşır. Çevre ve varlık

zaman-mekan bütünlüğü içinde mevcuttur. Ancak bu iki temel kategori içinde anlaşılabilirler. Varlığın oluşması hakkındaki bilinç "tarih" ve "gelecek" bilincidir.

İnsanın içinde yaşadığı çevre, şehir ve insanın her an dünya ile varlığı arasındaki ilişkiyi yönlendirir ve düzenler. Tarih bilinci, gelecek düşüncelerin temelini teşkil eder. Şehir olgusunun en önemli alanı, böylece kültürel varlık, tarih ve gelecek bilinci ile oluşan mimari çevredir.

Tarihi mimarlık mirasının korunmasının ve yeni çevrenin tarih ve gelecek bilinçleri ile şekillenmesinin bütün çevre düzenleme çabalarının temelini oluşturması gereklidir.

Kısaca tanımlanacak olursa Tarihsel Çevre, geçmişten günümüze kalan, döneminin düşüncesi, yaşayış ve üretim biçimlerinin sergilendiği çok boyutlu mekansal bir olgudur.

BÖLÜM: II

TÜRKLERDE TİCARET YAPISI TÜRLERİ:

İnsanlar arasında mal alışverişi, insanlığın toplumsal yaşamının en basit örneklerini ortaya koyduğu günlerden başlar. İnsanlar arasında mal alışverişi çok eski çağlardan başladığına göre, ticaret, kuşkusuz sadece yerleşikliğe özgü bir eylem değildir. Göçebelerde birbirleri arasında alışveriş yaptıkları gibi, göçebeler yerleşikler arasında dahada gelişen bir ticaret daima var olmuştur. Ama asıl geniş çaplı ticaret yerleşik toplumların işidir.

Ticaretin düzenli, devamlı ve oturmuş asıl oluşum alanı şehirlerdir. Ticaret malları çeşit zenginliği, kalite yüksekliğine ancak kentsel yaşamda daha uygun bir gelişme gösterir. Diğer önemli bir nokta, ticaret yapılarının şehirlerde kurulmasıdır.

Eski ve Ortaçağ insanları ticaret için akıl almaz zorluklara katlanmışlardır. Ahşap teknelerle binlerce millik deniz yolculukları yapılmış, karada kervanlarla binlerce kilometrelik topraklar aşmışlar-

dır. Eski ve Ortaçağın en yoğun ticaret alanının Akdeniz çevresi olduğu bilinir. Çin'den başlamak üzere Orta Asya üzerinden Mezopotamya'ya ve deniz yoluyla ticaret malları Basra'ya gelirdi.

Türklerin yerleşik yaşama ait en eski ticari etkinlikleri elbette Orta Asya'da başladı. En eski Türk Dükkan ve çarşıları da Orta Asya şehirlerinde meydana geldi. Özellikle Selçuklu devletinin kurulmasıyla Türkler'in çeşitli uygarlıklarla ilişki ve kültür alışverişi genişleme kaydetti. Selçuklu toprakları Türkistan'dan başlamak üzere İran, Irak, Suriye ve Anadolu'yu içine almak suretiyle uzak Doğu ve Akdeniz ticaretinin birleşme ve merkezi alanı durumundaydı.

Anadolu şehirlerinde Türklerden önce yapılmış dükkanlar, büyük oranda dayanıksız malzemelerden yapılmışlardı. Türklerin yaptığı dükkanlarında büyük çoğunlukla ahşap, kerpiç ve dayanıksız malzemelerden meydana getirilmişlerdi. Anadolu şehirleri birer Türk şehri durumuna dönüşürken, ticaret yapılarında da Türk özelliğini ortaya koyan yapı tip ve türleri ortaya çıkmaya başladı. Bu konuda en tipik yapı bedestendi Türk ticaret yapılarının önemli bir bölümünde hanlardan meydana geliyordu.

Osmanlı Devletinde ticaret yapıları gelişme ve yaygınlaşma göstermişlerdi. Geçen yüzyılın sonlarına, daha doğrusu sanayi çağının etkileri şehrimize girmeye başlayın-

caya kadar Türk şehirlerindeki ticaret yapıları üç ana tür göstermekteydi. Bunlar: a- Çarşılar, (Dükkanlar) b- Hanlar, c- Bedestenlerdi.

Yüzyıllardan beri kullandığımız ticaret yapıları ile ilgili deyimlerin önemli bir bölümünün asıllarının Türkçe olmadıkları görülür. Arapça farsçadan dilimize giren bu deyimler zamanla Türkçenin yapısına uydurulmuş ve hemen yabancılıkları farkedilmez duruma dönülmüştü.

Örneğin: Arapçanın (zūkāk) sokak, farsçanın (bâzâr) pazar, farsçanın (hân) han ve dükkan gibi bazı deyim söylenişleri Türkçeye uydurulmuştur.

Çarşı: Çarşı kelimesi farsça CIHARSUK (dört sokak) kelimesinden bozulmuş, alışveriş etmeğe elverişli iki tarafı dükkan, üstü örtülü veya açık sokak veya meydanlara verilen isimdir. (1)

Hanlar: Karayolu ulaşımının hayvanla ve arabayla yapıldığı devirlerin konaklama tesisleridir. Kırsal kesimde yapılan hanlarda ticaret aktivitesi büyük önem taşımazken yerleşim bölgeleri içinde yapılanlarda zemin kata içeri ve dışarıya dönük ticaret mekanları yapılmıştır.

Bedesten: Yoğun çarşı bölgelerinin genellikle ağırlık merkezine rastlayan ve bu çarşılarla açılan kapıları bulunan binalardır(2).

(1,2) A. KUNT "Geleneksel Türk Sivil Çarşıları" İ.D.M.M.A Yeterlilik Çalışması

BÖLÜM: III

TÜRK ŞEHİRLERİNDE ÇARŞI

III-1 ÇARŞININ ŞEHİRDEKİ KONUMU

Türk şehirinde ticaret bölgesinin oluşum ve şehirdeki konumu, ticaret yapılarının türleri, öte yandan ticaret bölgesindeki diğer yapıların durumları, üzerinde genelleme niteliğinde bir fikrin belirlenebilmesi için örnekleme yöntemi seçilmiştir.

Örnekleme yöntemimizde örnek şehirler olarak Edirne ve İstanbul şehirleri ele alınmıştır.

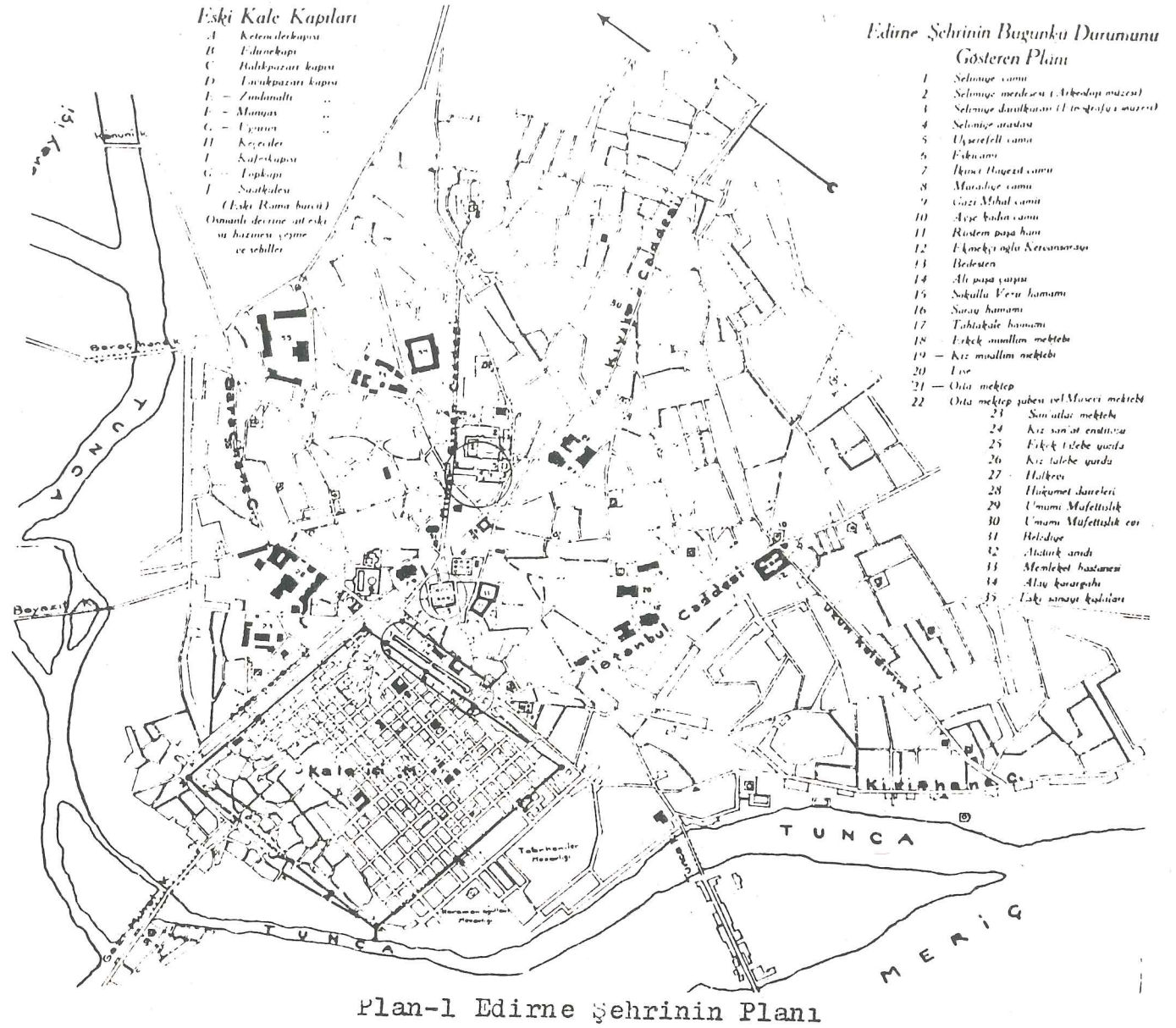
III-2 EDİRNE ŞEHİRİNDE ÇARŞININ KONUMU

Edirne Türklerden önce, şimdiki kale içi mahallesini meydana getiren kısımda surla çevrili küçük bir kasaba iken, Türkler ele geçince sur içindeki bölümün dışındaki alanda hızla büyüyen bir şehir olmuştur.

Edirne Çarşıları, eski şehri sınırlayan surun doğusunda ve surun hemen önlerinde

kurulmuştur. Anadolu'da birçok şehirde çarşının kale surunun önünde kurulmuş olduğunu birçok örnek görmemiz mümkündür. Bu nedenle Edirne'de de, çarşı kurmak için pekçok düz alan mevcut olduğu halde çarşının surun yakınına yerleşmesinde, en büyük etki gücünün öncelikle toplumsal görüşte düğümlendiği söylenebilir.

Çelebi Sultan Mehmet zamanında yapılan be-desten Edirne'de çarşı alanı için merkezi nokta saptamış gibidir. Edirne'de çarşıların en tipik yapıları uç Şerrefeli- Eski Cami-Tahtakale üçgeni içinde ve Selimiye Arastası, çarşı üçgenin içinde yer almaktadır.

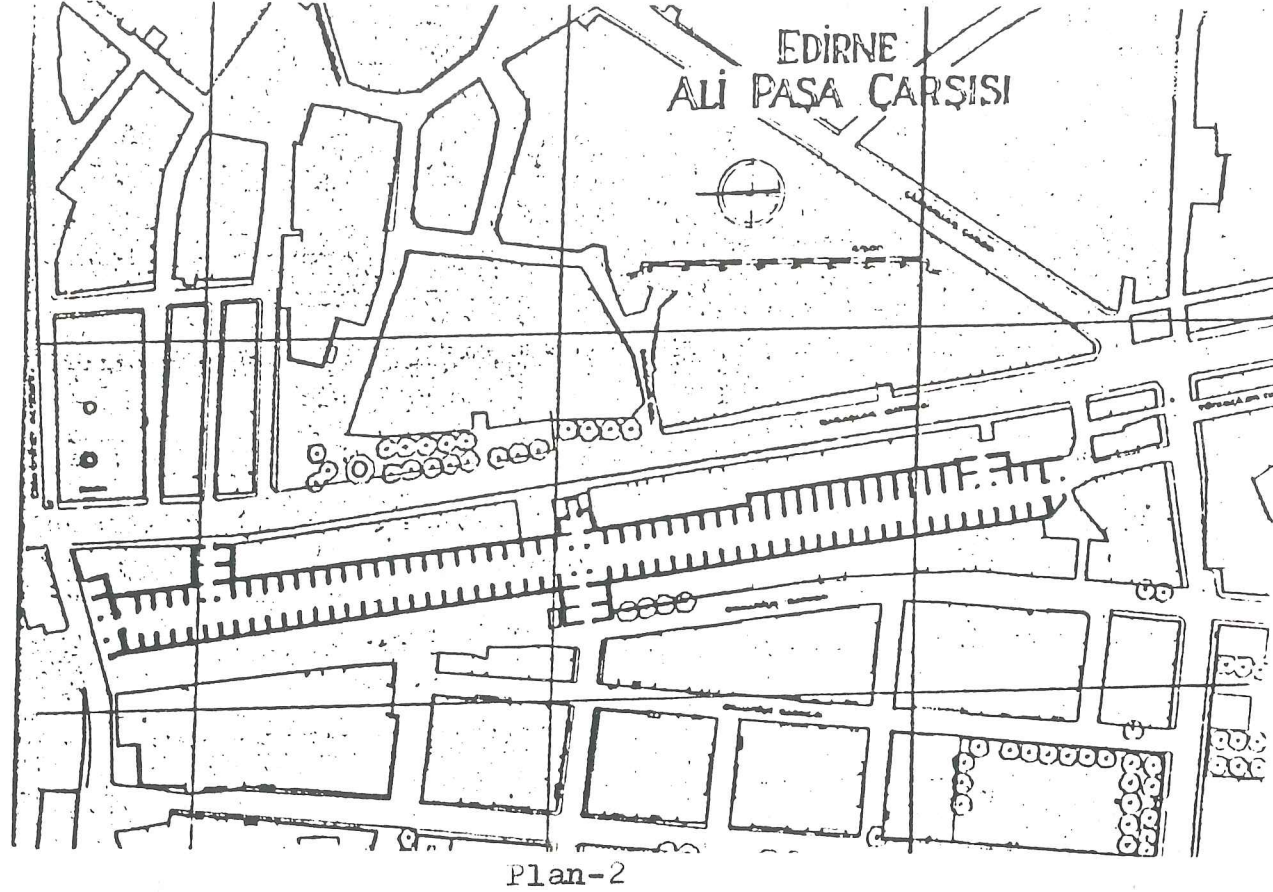

III-2.1 EDİRNE ALİ PAŞA ÇARŞISI

Çarşı kanunî Sultan Süleymana Sadrazamlık etmiş olan Semiz Ali Paşa tarafından Mimar Sinan'a 1569 yılında yaptırılmıştır. Ali Paşa Çarşısı, eski Edirne'yi meydana getiren kale bölümünün önüne ve ona paralel bir düzende inşa edilmiştir. Çarşının boyu 300 metredir.

Ali Paşa Çarşısı kaleye bakan taraftaki duvarı düz bir çizgi halinde uzanırsada, onun karşıtı olan tarafta dışa doğru biraz çıkıntı yapar. Fakat bugün bu çıkıntıyı görmek mümkün değil çünkü konut yapılarıyla dolmuştur. Çarşının kapılarının bazıları dışa uzanan çıkıntılarda çarşının uzunlama çizgisine göre dik açı ile bağlanmazlar. Çarşının altı kapısı vardır. Bunların üçü camiler ve bedesten tarafına, biri kale tarafına bakar. Diğer ikisi ise uzunlamasına gövdenin uçlarındadır.

Semiz Ali Paşa çarşısını vakıflarına gelir getirmesi amacıyla yaptırmıştır. Çarşının ticari yaşamdaki yeri eskiden ve günümüzde hala önemini korumaktadır.(bkz.F.1-2. Plan 2.)

F-1 Ali Paşa Çarşısı Görünüşü

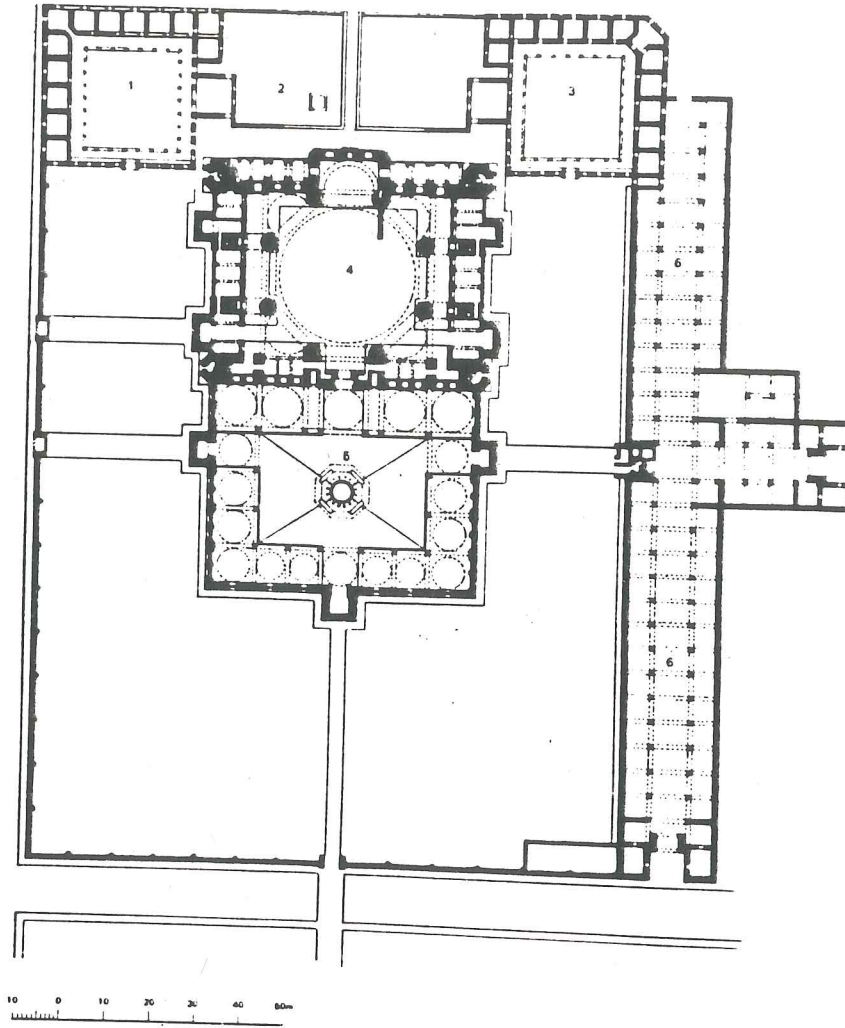

F-2 Ali Paşa Çarşısı Görünüşü

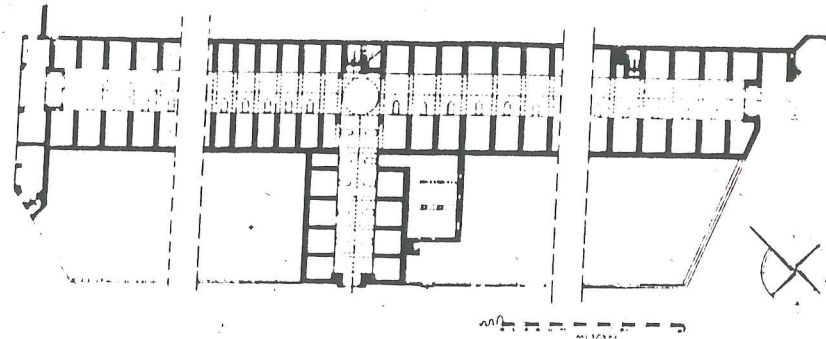
III-2.2 EDİRNE SELİMİYE ARASTASI

III. Murat tarafından mimar Davut Ağa'ya, Selimiye Camiine gelir getirmesi amacıyla, 1667 yılında yaptırılmıştır. Selimiye Arastası mevcut bir külliyeye bitiştirilerek bir ilave olmasıyla dikkat çekicidir. Arasta (T) harfini andırır. Uzun bölüm ile batıya uzanan kısa bölüm birlikte 200 m. uzunluğu bulur. Çarşı sokağının üstü beşik-tonozdur. Sokağın tonoz örtüsü dükkanların örtü seviyesinden daha yukarda olup, arastanın içi bu tonoz örtüde yanlara bakan pencereler yoluyla aydınlanır. Arastanın içinde karşılıklı dükkanlar sıralanır.bkz.pl.3.4

Güzel bir eser olan Selimiye Arastası'nın kendi bünyesi içinde en güzel yeri ise dua kubbesidir. Çarşının ana aksıyla batıya uzanan yan aksın kesişme bölümünde arasta sokağın üstünde yükselir. (bkz.F.4)

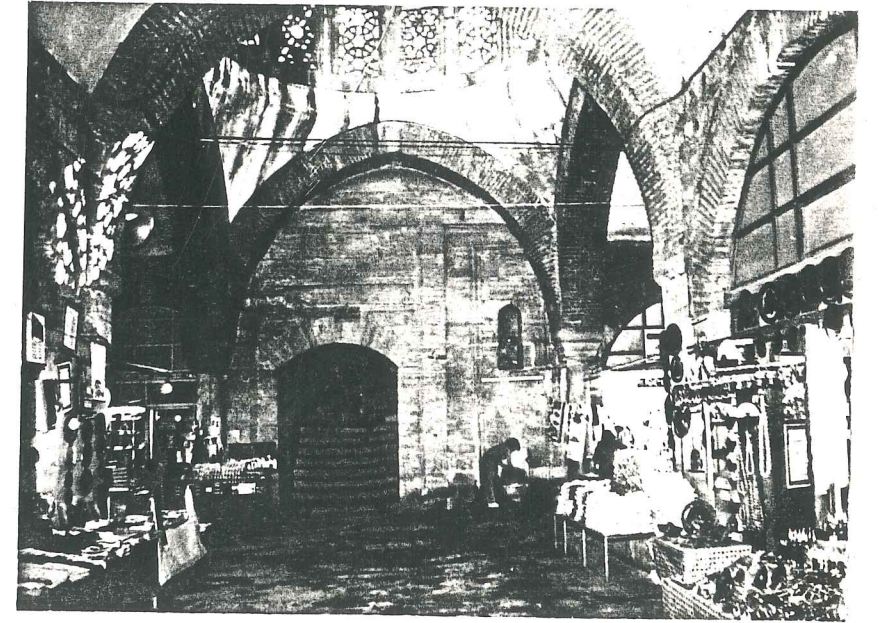
Plan-3 Selimiye Arastası

Plan-4 Selimiye Arastası

F-3 Selimiye Arastası Girişi

F-4 Selimiye Arastası Dua Kubbesi

Plan-4 Selimiye Arastası

Selimiye Arastasının XIX. yüzyılda hayli bakımsız düştüğü anlaşıyor. 1874 yılında tamir edilmiş, fakat bu tamirde kurşun örtü sökülüp satılarak tamirat gideri bundan elde edilen hara ile karşılanmıştır. Balkan Savaşında mermi isabeti alan güzel arasta uzun yıllar boş kalacaktır. 1935-1940 yıllarında arastanın yıkılan kısımları temizlenmiş, fakat arasta yine boş kalmıştır. 1960 yılında vakıflar Genel Müdürlüğü'nce ele alınan arasta bugünkü görünümüne kavuşturulmuştur. (bkz.F.3.4.5.6)

III-3 İSTANBUL ŞEHRİNDE ÇARŞININ KONUMU

İstanbul, bin yıldan daha uzun süre Doğu Roma-Bizans'a başkentlik eden İstanbul, bir yarım ada üzerindedir ve etrafında sağlam surlarla çevrilmiştir. Yüzyıllardan beri Bizans'ın en önemli yapıları, surla çevrili bu liman şehrinde inşa edilmiştir.

Etrarı surla çevrili, deniz yoluyla dış ticarete geniş çapta açık büyük ve eski bir şehirde ticaret alanının kendine özgü bir biçimlenmeye oturmuşluga sahip olacağı kuşkusuzdur.

Şehrin Türkler tarafından fethinden sonra şehrin nedeni İstanbul şehrinin topografik durumundan hemde ticaret yapılarının öneminde aramak gerekecektir. Dış ticarete geniş çapta açık, iskele alanı doğal koşullara sıkıca bağlı bir şehirde, Türklerin bu bölgeyi hemence değiştirmeleri elbette düşünülemezdi.

İstanbul'un ana ticaret alanı Ayasofya camii yakınlarındaki uzantıda Türkler zamanında gerileme kaydederken kapalı çarşı merkezinden Sirkeci, Eminönü ve Tahta kaleye doğru genişleme ve gelişme kaydetmiştir. Bu bölge ana çarşayı meydana getirir. Şehir nüfusunun artmasına ve büyümesine paralel olarak semt semt bir takım küçük çarşı alanları oluştu. Ana çarşı bölgesi ticari aktivite bakımından önemini korumakta devam ediyordu.

Osmanlı döneminin ilk yıllarda büyük bir yükselme görülmüştür. Fakat son dönemlerinde özellikle XIX. yüzyılda modernleşme çabalarının Avrupa denetimine girmesiyle şehir içinde değişimler olmuştur. Şehir yapısındaki değişimler daha çok ticari yaşamın önemli olduğu yerlerde kendini gösteriyordu.

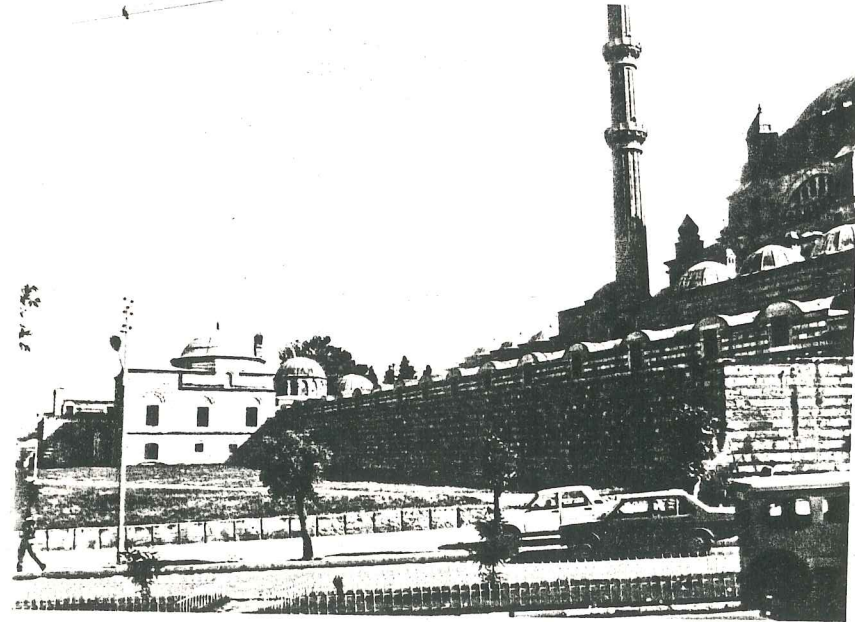
Yapısal değişiklikler, bir ölçüde ulaşım teknolojisindeki gelişme, bir ölçüde de Osmanlı Devleti'nin Modernleşme çabalarına bağlı olarak yeni kurum ve örgütler ortaya koymasındır. Avrupa'nın sömürü ağına düşülmesinin de payı vardır. Avrupa'nın sanayi malları Türk çarşı ve pazarlarına dolarken Osmanlı İmparatorluğu'nun tarımsal üretimi de iç pazardan çok dış pazara yönelik duruma geliyordu.

İmparatorluk dış ticarete Avrupa'nın hazır mallarına açıldığı sırada ticari yaşamda yeni işlemlerle karşılaşılıyordu. Ticari örgütler, finansman kurumlarına da beraberinde getiriyordu. Bu sırada bir taraftan Localar tarihe karışırken eski işlev ve saygınlığını yitiriyordu. Bedestenler işlevlerinin önemli bölümlerini bankalar üzerlerine alırken, tüccarların ticari işlerini yürütme yerleri olarakta yeni iş hanları doğuyordu.

Çarşılarımızın binalar ve işleyiş düzeni bakımından değişmesine rağmen, şehrin ticaret alanının yine de eski yerini ko-

F-5 Selimiye Arastası İçi

F-6 Selimiye Arastası Genel Görünüş

rumaları gereği karşısında, tarihi çev-
nin büyük gücüne ve çekiciliğine bağlamak
gerekir. Türkiye'nin en büyük şehri olan
İstanbul'un tarihi yarımada içinde kalan
ticaret bölgesi bile bu gerçekle uyum i-
çinde olduğu söylenebilir.

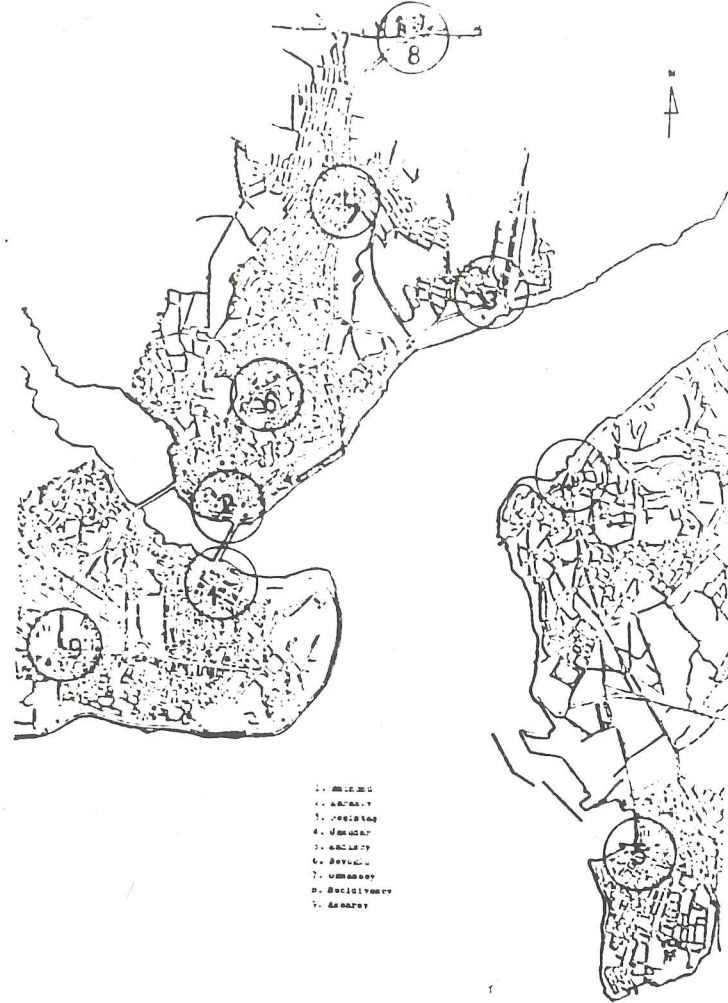
XIX. yüzyıl içinde İstanbul'da Galata ve
Beyoğlu bölümü ticari yönden önemli ölçü-
de aktivite kazanmıştır. Yabancı ve gay-
rimüslim tüccarlar bu tarafta toplandı-
ğında, o dönemin dış ticaret ilişkile-
rinde Galata ve Beyoğlu bölümü dikkat
çekerek duruma gelmişti. Ama Kapalı Çarşı'
dan Sirkeci, Eminönü, Tahtakale ve Un-
kapanına kadar ara vermeden uzanan ti-
icaret bölgesi İstanbul'un yine de asıl
ve ana çarşısıydı. Günümüzde de bu böl-
ge önemini halâ korumaktadır.

İstanbul'da tek bir büyük ticaret alanı
yerine dokuz ticaret alanı olmuştur.

Bunlar sırasıyla şunlardır:

1. Eminönü
2. Karaköy
3. Beşiktaş
4. Üsküdar
5. Kadıköy
6. Beyoğlu
7. Osmanbey
8. Mecidiyeköy
9. Aksaray

Fiziki konumlarının önemi nedeniyle do-
kuz ticaret alanından en gelişmiş olan-
ları Eminönü ve Kadıköy'dür. bkz. Plan 5

Plan-5 İstanbul'daki Ticaret Bölgeleri

Su yolu kenarında bulunmanın önemini do-
kuz ticaret merkezinden beşinin Eminönü,
Karaköy, Beşiktaş, Üsküdar ve Kadıköy'ün
sahil kıyısında ve tarihi yarımada da
yer alan ana çarşı yakınında kurulmasın-
dan anlaşılabilir. Bu dokuz bölgenin dı-
şında birçok ticari çekirdek merkezleri
yayılmıştır. Bu ticaret merkezleri daha

çok kenar semtler ve mahalle aralarında
yer almışlardır.

Türkiye genelinde hızlı kentleşmeden en
büyük payı alan şehir İstanbul'dur. Bu
gün Türkiye'nin en kalabalık ve en büyük
sanayi şehri durumunda olmasına rağmen
İstanbul'un tarihi yarımada'daki ana çar-
şısı şehir ticaretinin yinede en yoğun
bölgesini oluşturmaktadır.

Anadolu şehirleri tüccarlarının İstanbul'
daki ticari ilişkilerinde ana çarşı böl-
gesi ön planda gelmektedir. Şehir açı-
sından da ana çarşı bölgesi bir kısım
semtlerdeki ticari etkinliklerle bağlıdır.
Bütün bunlar tarihi yarımada içinde yer
alan ana çarşı bölgesi İstanbul şehri
ticaretindeki payının göstergesidir.

İstanbul'un ana çarşı bölgesindeki bu
durum onun tarihi biçimlenmesinin sağlam
temellere oturduğundan ileri gelmektedir.

(1) Indel, "Community Development and Re-
newal in An Old Quarter Of Istanbul.
The Case Küçük Ayasofya Zürich 1977
(s.44)

BÖLÜM IV :

İSTANBUL KENTİ ÖRNEĞİNDE MISIR ÇARŞISI İLE İLGİLİ İNCELEME:

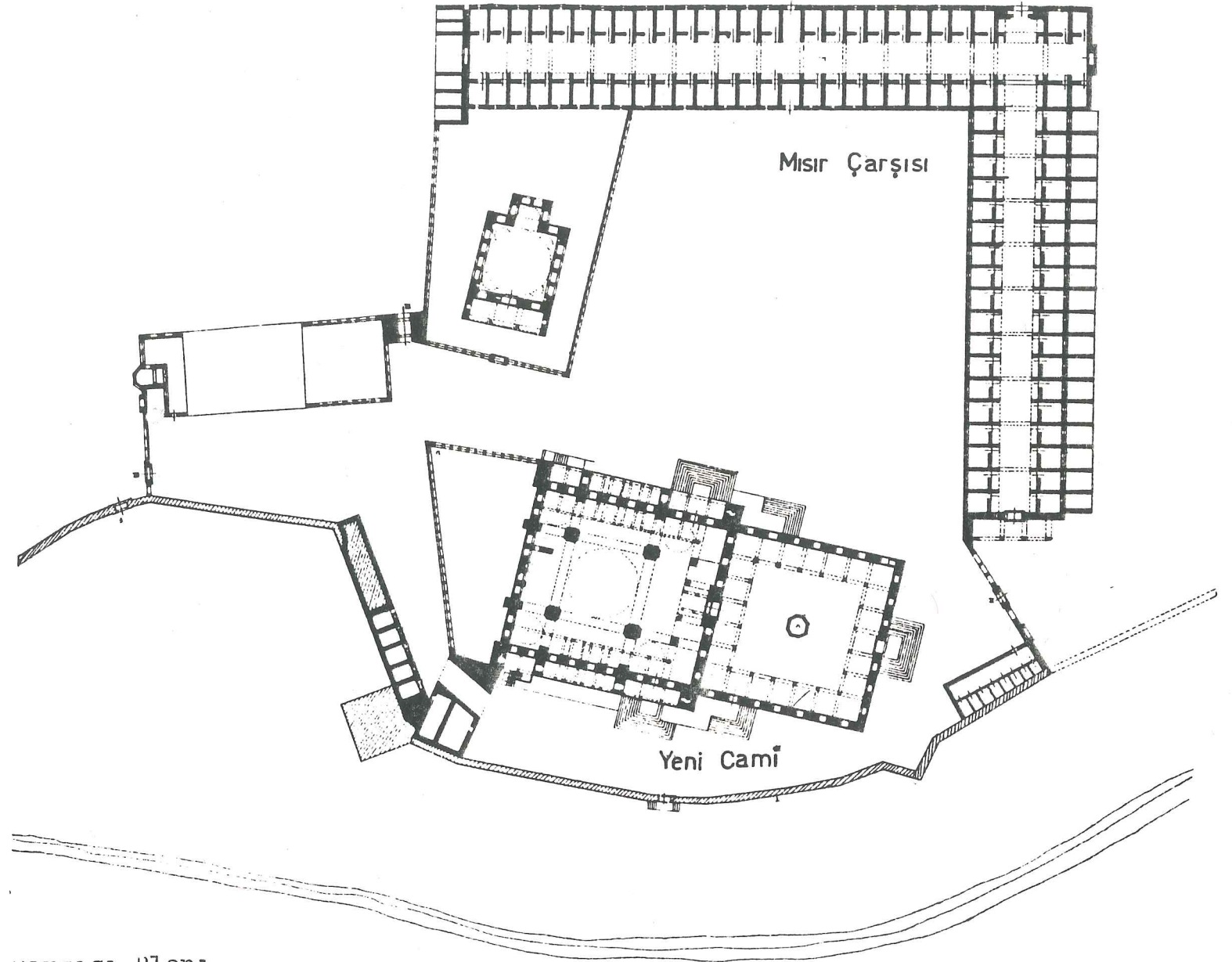
IV-1 ÇARŞININ TARİHÇESİ (OLUŞUMU) :

XVI. asrın sonunda İstanbul'un bir çok semtleri Türk'ün sanat gücünü yansıtan eserlerle süslenmiş ve şehir tamamen Türk sanat anlayışı ile bütünleşmişti. Buna karşın Yahudi ve Hristiyanlara ait bölgeler kendi yaşantı biçimlerini yansıtmaktaydı.

Yeni Cami inşaatına önce Üçüncü Mehmet'in annesi Sariye Sultan (Venedikli Bafa) girişmiştir. Bu caminin inşaatı için seçilen Bahçekapı civarı, gümrüğe ve limana yakınlığı dolayısıyla bir ticaret bölgesi olarak oldukça sıkışık pis Yahudi ve Hristiyan mahallesindeydi. Yeni caminin temeli 23 Ağustos 1597'de atıldı. Mimarı Davut Aga idi. Davut Aga'nın bir sene sonra ölümü üzerine baş mimarlığa getirilen Dalgıç Ahmet Çavuş inşaatı sürdürdü. 1603'te III. Mehmet'in ölümü

Plan-6 Mısır Çarşısı Planı

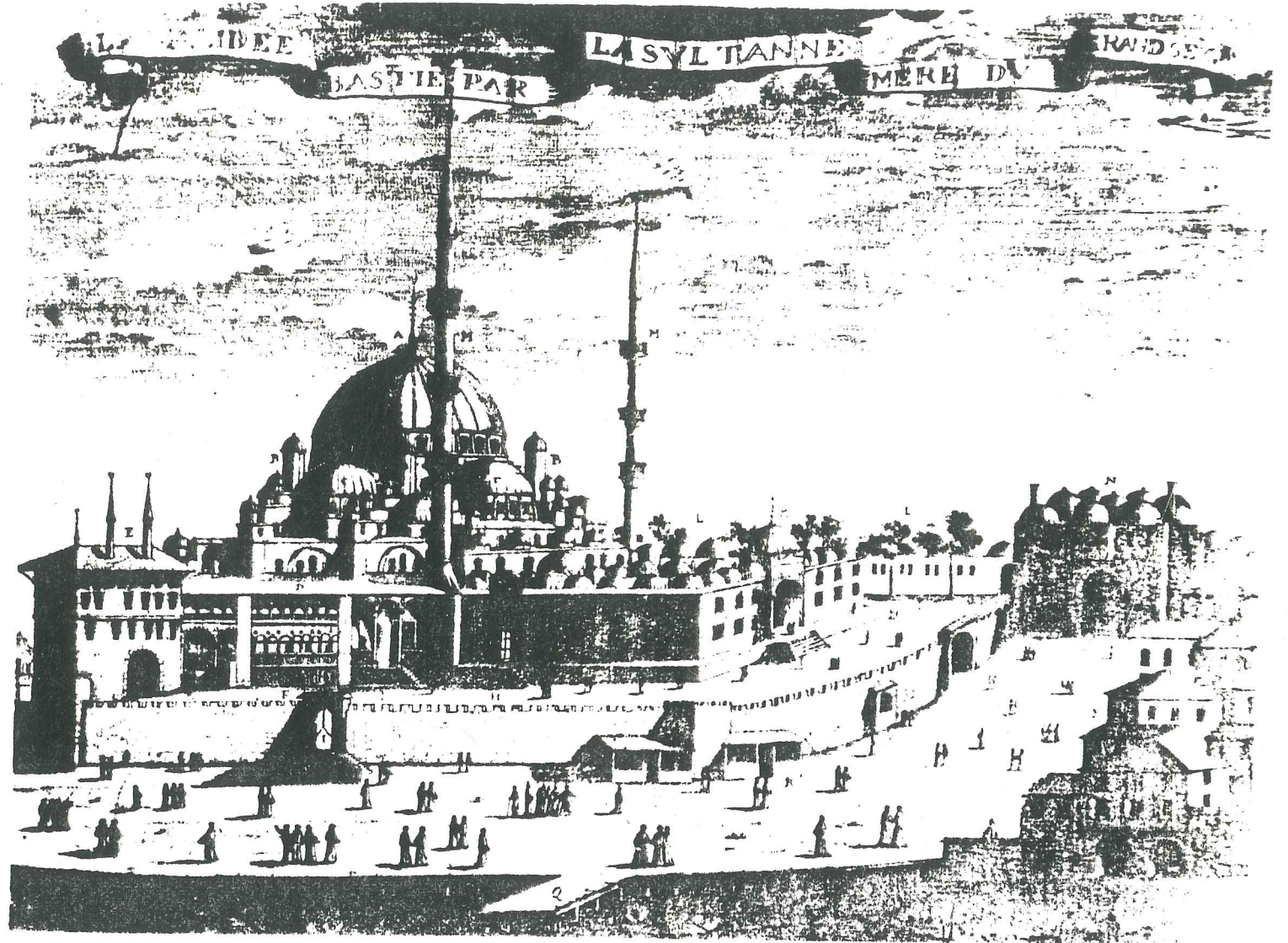
ve Sariye Sultan'ın Eski Saray'da oturmayaya memur edilmesi, yeni Cami inşaatının yüzüştü kalmasına neden oldu. Daha sonra IV. Mehmet'in annesi Hatice Turhan Sultan Yeni Camiyi Hassa Başmimarı Mustara Aga'ya tamamlattı.

Mustara Aga'nın Yeni Cami külliyesini tamamlayıp bitirmekle görevlendirilince caminin külliye yapılarında değişiklik yapılmış, Davut Aga'dan yarım kalmış olan camiyi tamamlaması ve bir çarşı, türbe, darül, kur'a, iki sebül ve bir kasır inşaatması istenmiştir. Mısır Çarşısı Mustara Aga'nın eseridir. (bkz. plan 6)

Mısır Çarşısı arasta düzeninde (L) şeklinde yapıdır. Hatice Turhan Sultan'ın 1075 (1664/1663) tarihli vakfiyesinde buradan çarşı diye söz edilir. XVII. yüzyılın sonlarının olaylarını kaleme alan Vak'anüvis Silahdar Fındıklı Mehmet Ağa(1) burayı daha çok "Valde Çarşısı" diye anmakta, bir yerde de başlık halinde Yeni Çarşı deyimini kullanmaktadır. Ermeni yazar Eremya Çelebi Kömürcüyan(2) ise buraya Mısır Çarşısı ya da Yeni Çarşı dendiğini yazmaktadır. Demek ki XVII. yüzyılın ilk yarısına ait bazı tarihler ve belgeler de Yeni Çarşı ve Valde Çarşı'sı deyimlerine rastlansa da Mısır Çarşısı adı artık iyice üstün gelip yerleşmiştir. Mısır Çarşısı denmesinin nedeni buranın Mısır'dan gelen mal ve ürünlerin satıldığı yer olmasındandır.

Yeni Cami ve Mısır Çarşısı'nın ilk durumunu, inşaatından 17 yıl sonra yapılmış ve gravürlerle süslenmiş olan Grelot Seyahatnamesinde bütün açıklığıyla görmekteyiz.(bkz.F7) Grelot eserindeki gravürde Yeni Cami, Hünkâr Kasrı, Mısır Çarşısı bilhassa denize bakan dış avlu duvarları ve avlu kapısı görülmektedir. Eski kayıtlara tamamen uyan bu cephe XIX. asrın ikinci yarısına kadar vardı. Son Çoğalması ve avlu duvarı yıktırıldı. Ve böylece gömlekli Burç (Vasilius Kulesi) üzerine inşa edilmiş olan Yeni Cami kasrıda yüksek binalar arasında kaldı. İşte o tarihten sonra Eminönü Meydanı'nın bütün eski özellikleri bozuldu ve bugünkü görünümünü almıştır.

F-7 Yeni Cami Ve Mısır Çarşısının Gravürü

IV-2 MEKANSAL ÖZELLİKLER:

Mısır Çarşısı'nın içindeki mekanların durumu Edirne Ali Paşa Çarşısı'sı, Selimiye Arastası gibi aynı türden yapılar ile İstanbul Kapalı Çarşısı'sı dükkanlarının durumundan farklıdır. Mısır Çarşısındaki dükkanlar plan 7'de görüldüğü gibi planlanmıştır.

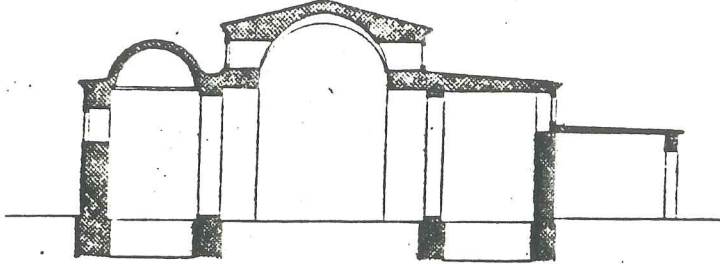
Çarşıda önce eyvanlar sıralanmış, her eyvanın gerisinde hemen hemen onun iki misli derinliğinde hücreler (dükkan-oda) yer almıştır. Bu haliyle Mısır Çarşısı'nda dükkan-

(1), (2) "Yeni Cami ve Hünkâr Kasrı" Vakıflar Genel Müdürlüğü yayını

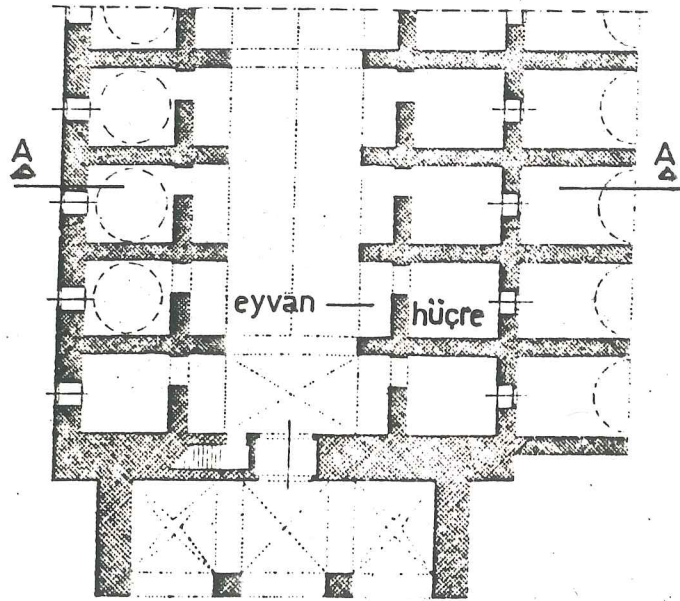
lar, İstanbul'un Eski Bedesteninin dış yüzünün üç tarafında sıralanan dükkanların durumuna benzer.

Çarşının eyvanlı kısımlarında mallar sergilenir, satış burada yapılırdı. (bkz.F.8) Eyvanın arkasındaki odada imalat yapılır, aynı zamanda burası depo olarak kullanılırdı. Müşteri bu kısma girmezdi. Günümüz-

de ise dükkanlar plan 8'deki durumu almıştır. Eyvan ile hücre (dükkan-oda) arasındaki duvar çarşının son tamirinde kaldırılmıştır. Bodrum kat büyütülmüş ve dükkanlara asma kat yapılmıştır. Günümüze kadar olan süredeki ekonomik, sosyal, teknik vb. gelişmelerin etkileri nedeniyle çarşının

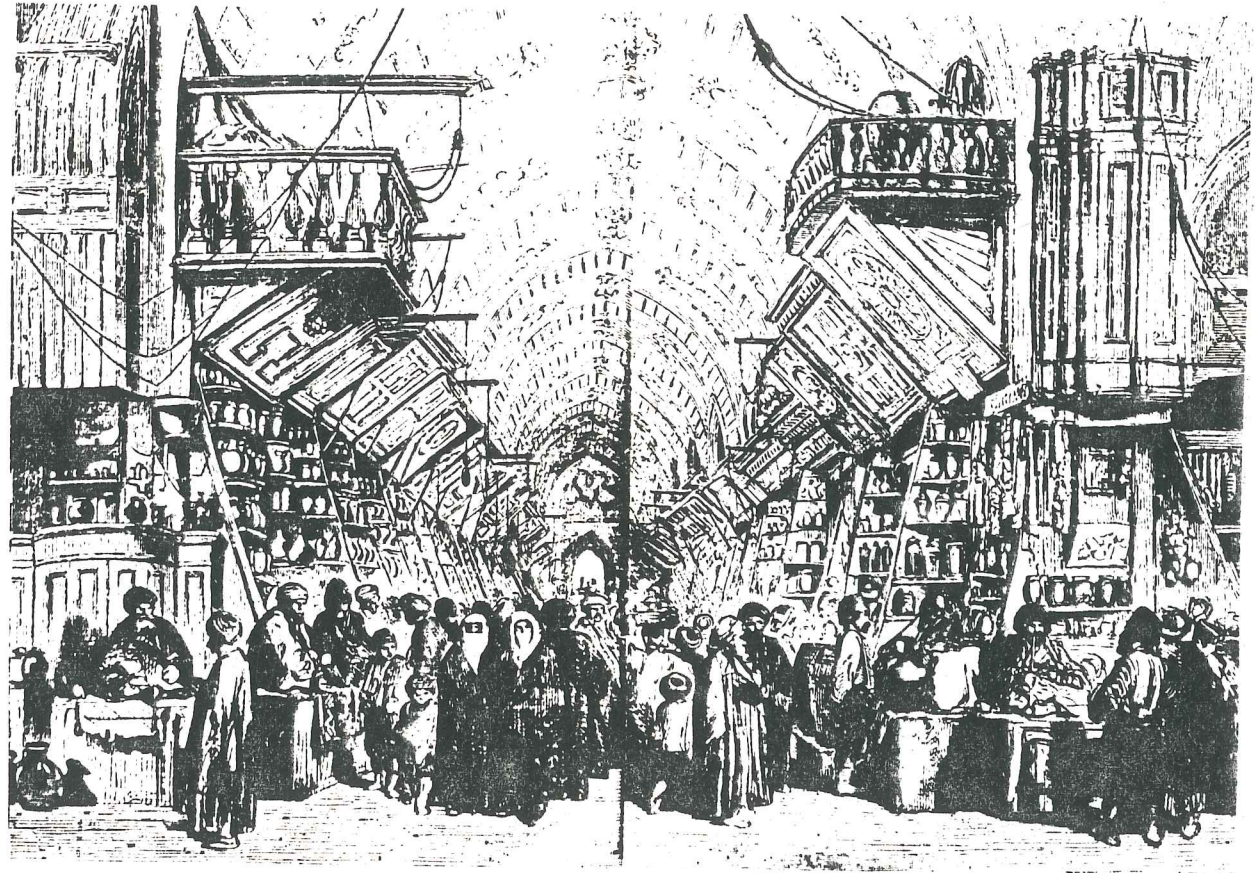

A-A KESİTİ

EMİNÖNÜ
MEYDANI GİRİŞİ

Plan-7 Mısır Çarşısının
Kısmi Plan Şeması

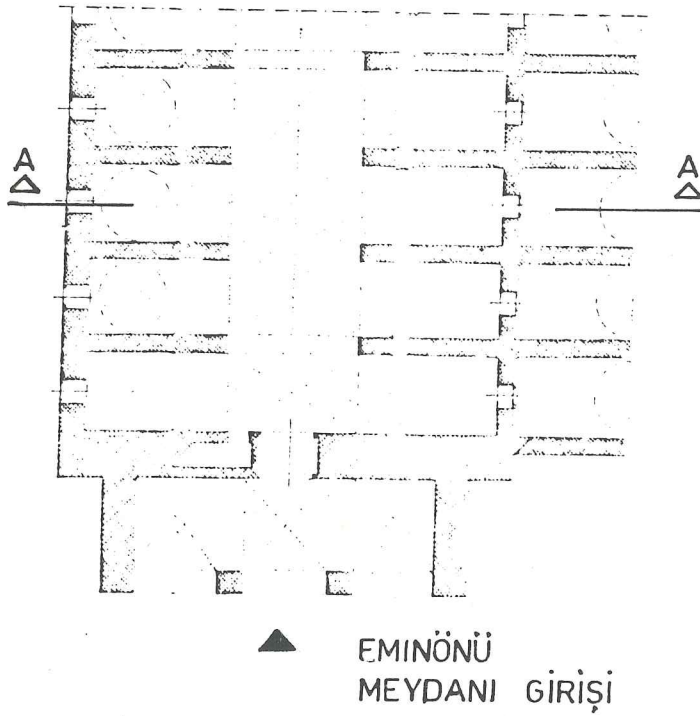
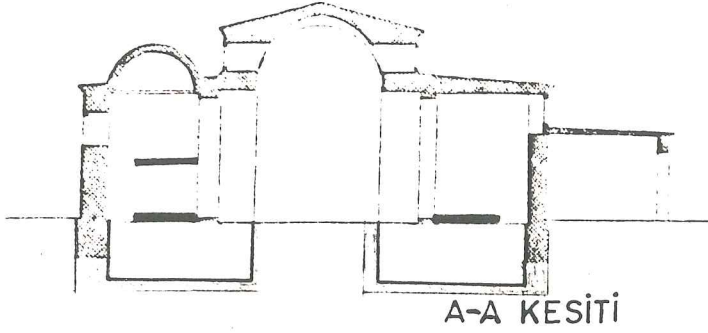

F-8 Mısır Çarşısının Gravürü

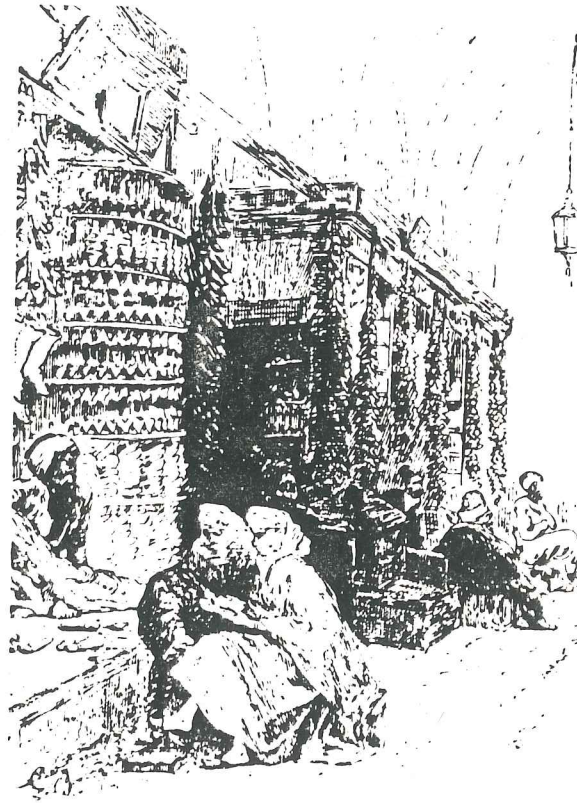
eski hawası bütünüyle değişmiştir. Fotoğraf 8-9-10-11-12-13 çarşının bugünkü ve eski durumlarını göstermektedir.

Mısır Çarşısı arasta düzeninde bir yapıdır. Mücreler üstü kapalı sokaga bakmaktadır. Mücre girişleri karşılıklı, simetrik ve düzgündür.

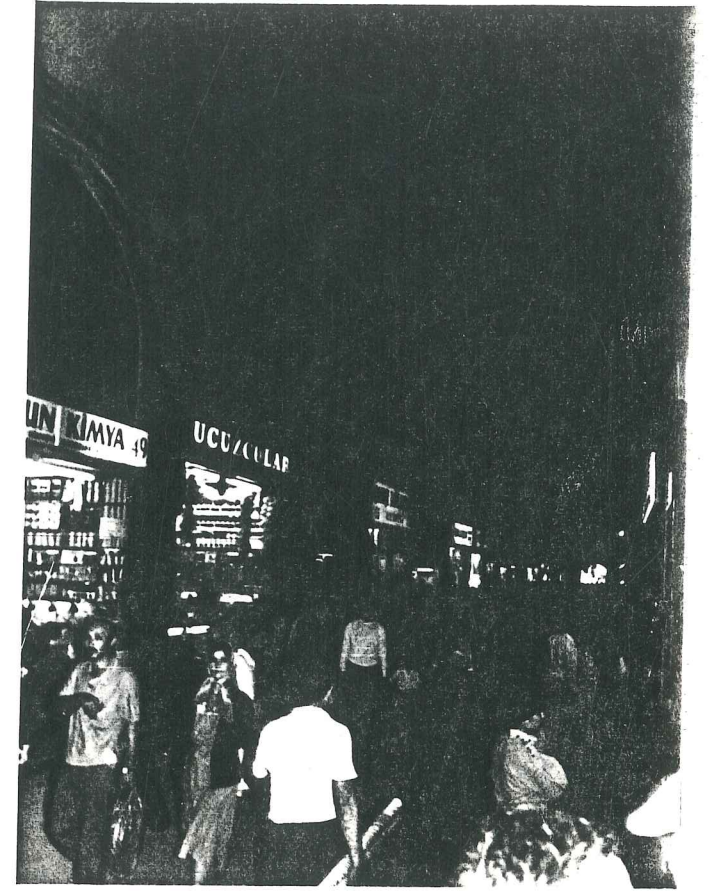
Mısır Çarşısı'nda uzun kolda karşılıklı olarak 23' erden 46 kısa kolda 18' erden 36 eyvan ve dükkan ayrıca iki kolun birleşme bölümünde 6 eyvan ve dükkan ile bir-

Plan-3 Mısır Çarşısının
bugünkü kısmi plan şeması

F-9 Mısır Çarşı Gravürü

F-10 Mısır Çarşısı İç Görünüşü

F-11 Mısır Çarşısı İç Görünüşü

likte çarşının içindeki dükkan sayısı 88
etmektedir. Dıştaki şu anda mevcut olan
17 dükkan ile birlikte dükkan sayısı 105'i
bulmaktadır.

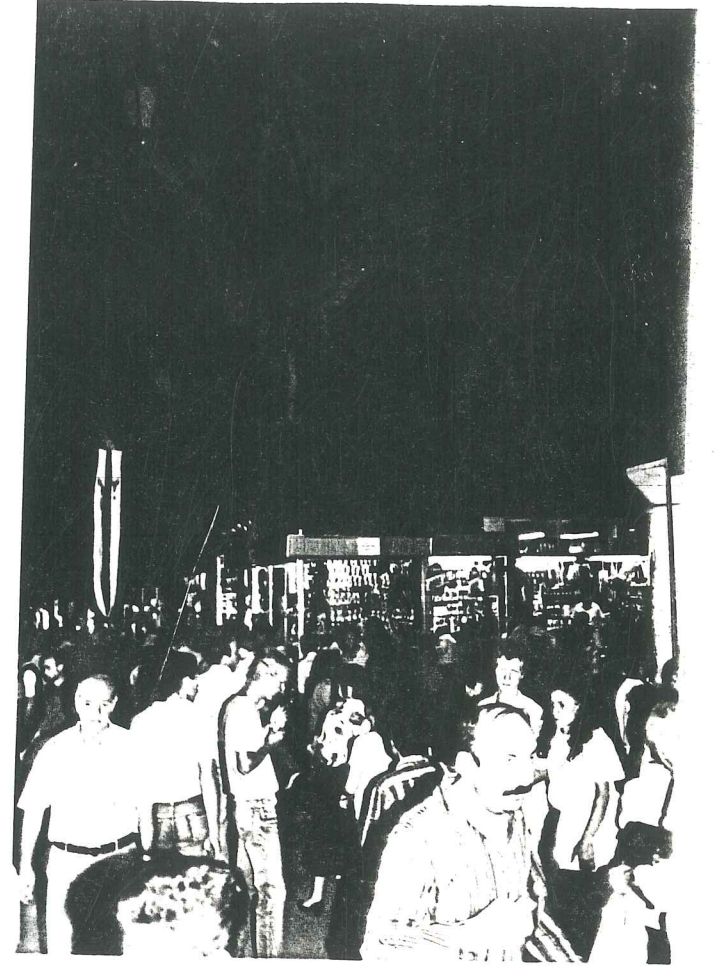
F-12 Mısır Çarşısı İç Görünüşü

F-13 Mısır Çarşısı İç Görünüşü

Mısır Çarşısı'nın iki kolunun birleşme
bölümünün ortası çarşının dua meydanını
oluşturur. Burada asma bir ezan yeri de
yapılmıştır. (bkz.F.14)

Çarşının 4 ana 2 küçük kapısı vardır.
Çarşının iki kolunun başlarındaki revak-

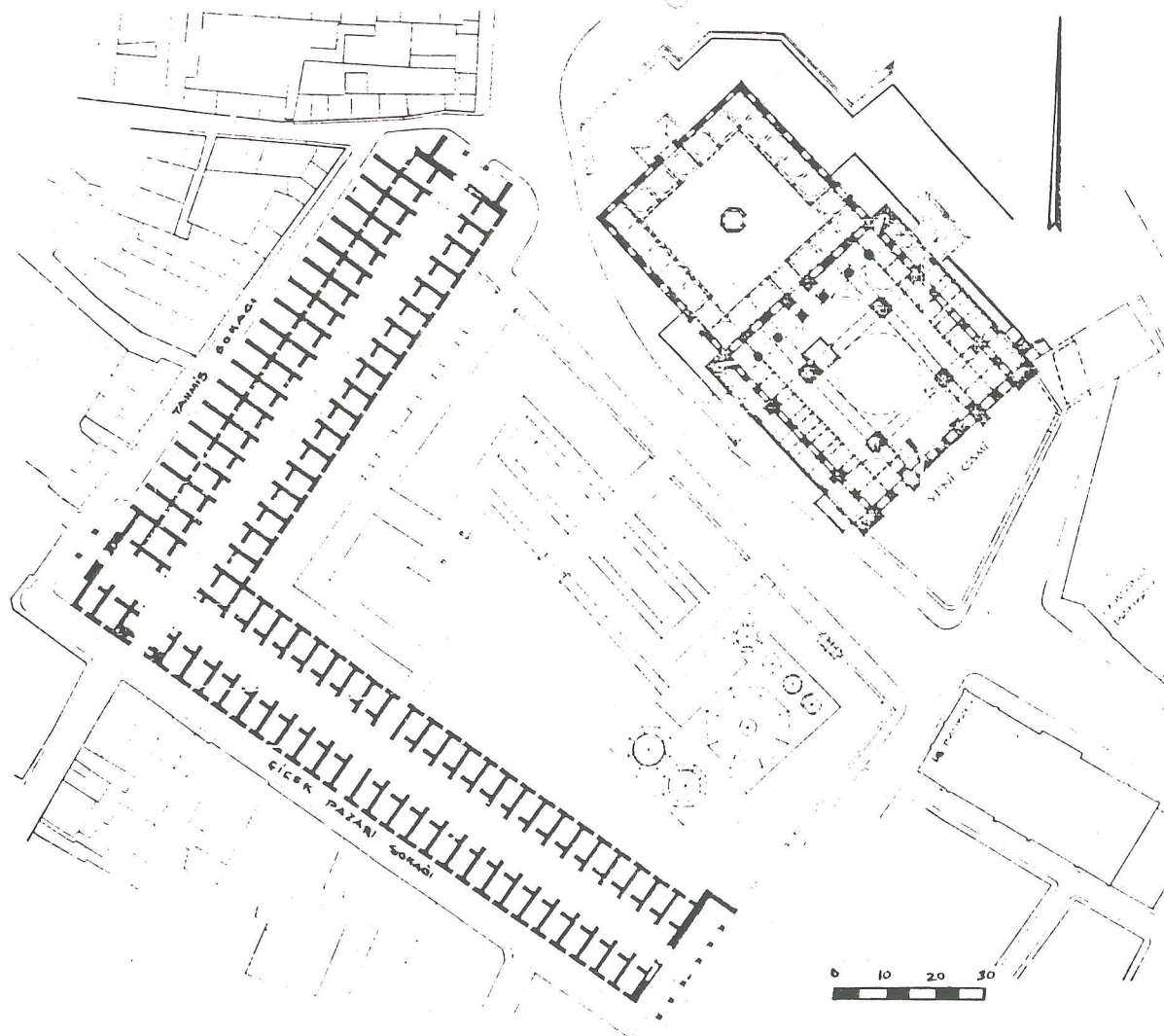
F-14 Mısır Çarşısı Dua Meydanı

ların üstüne odalar inşa edilmiştir. Ost-
leri kubbe ile örtülü olan bu odalara
çarşı girişindeki merdivenlerden çıkılır.
Mısır Çarşısı'nın Tahmis sokağına açılan
kapısı da revaklıdır. Fakat burada ikinci
kat halinde odalar yoktur.

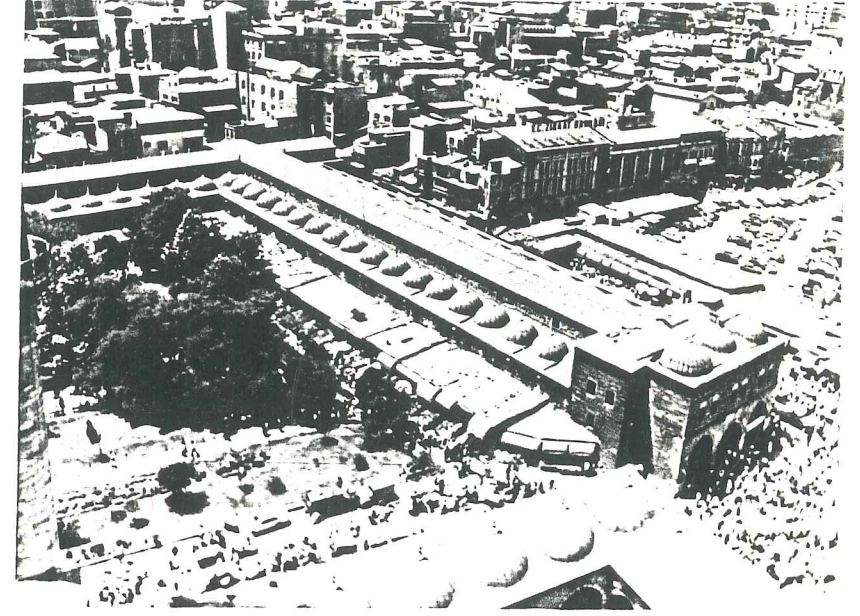
IV-3. YAPISAL ÖZELLİKLER:

Mısır Çarşısı, İstanbul'un klasik uslu-
ta yapılmış en güzel çarşı binasıdır. Taş
ve tuğla sıraları ile inşa edilmiş olan
yapı, dıştan göz okşayan bir görünüme sa-
hiptir. (bkz.F 15.16.16/A./B./C./D) Çarşı yük-
seklik ve genişlik açısından güzel ve oran-
tılıdır. (bkz.F.10) Ortadaki sokağın üstü

kemerli ve tonozludur. Her hücrede duvarın
yukarı kısmında bir pencere vardır. Orta
yolu kapatan kemerli tonoz ortu daha yük-
sek olup bu bölümde dükkan (hücre) kubbe-
lerinin aralarına bakan pencerelerle aydın-
lanmaktadır. Çarşının tahmis sokagına ba-
kan cephesinde ilk yapıldığında 18 dükkan
bulunmasına karşın günümüzde 17 tane duk-
kan bulunmaktadır. (bkz.Plan 9)

Plan-9 Mısır Çarşısının Planı

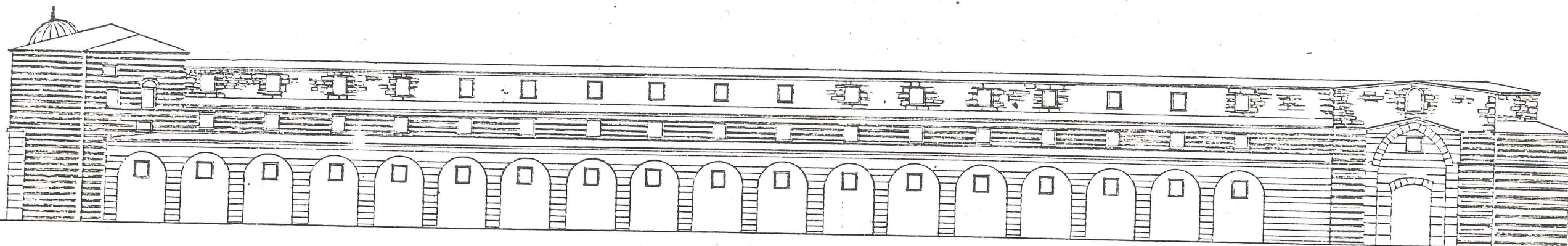
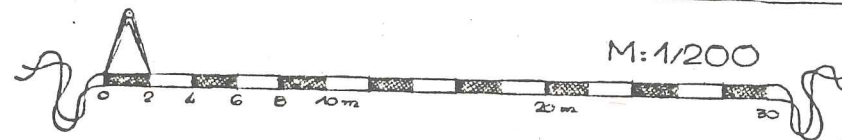

F-15 Mısır Çarşısı Genel Görünüş

F-16 Mısır Çarşısının Dış Görünüşü

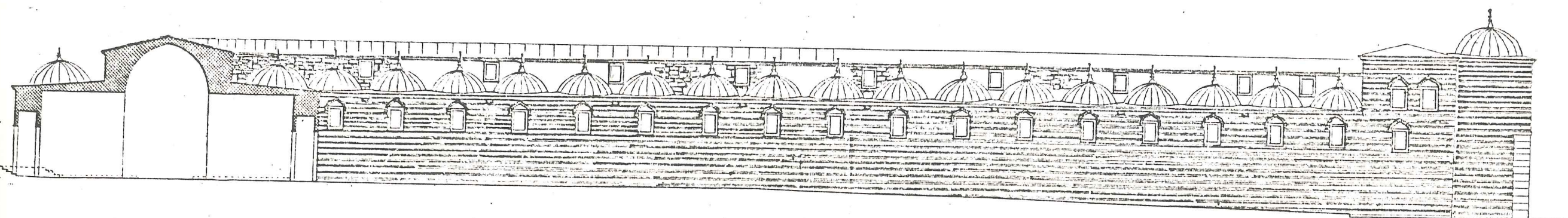
İSTANBUL - MISIR ÇARŞISI

YENİ CAMİ TARAFI

TAHMİS SOKAĞI CEPHESİ

F- 16 / A

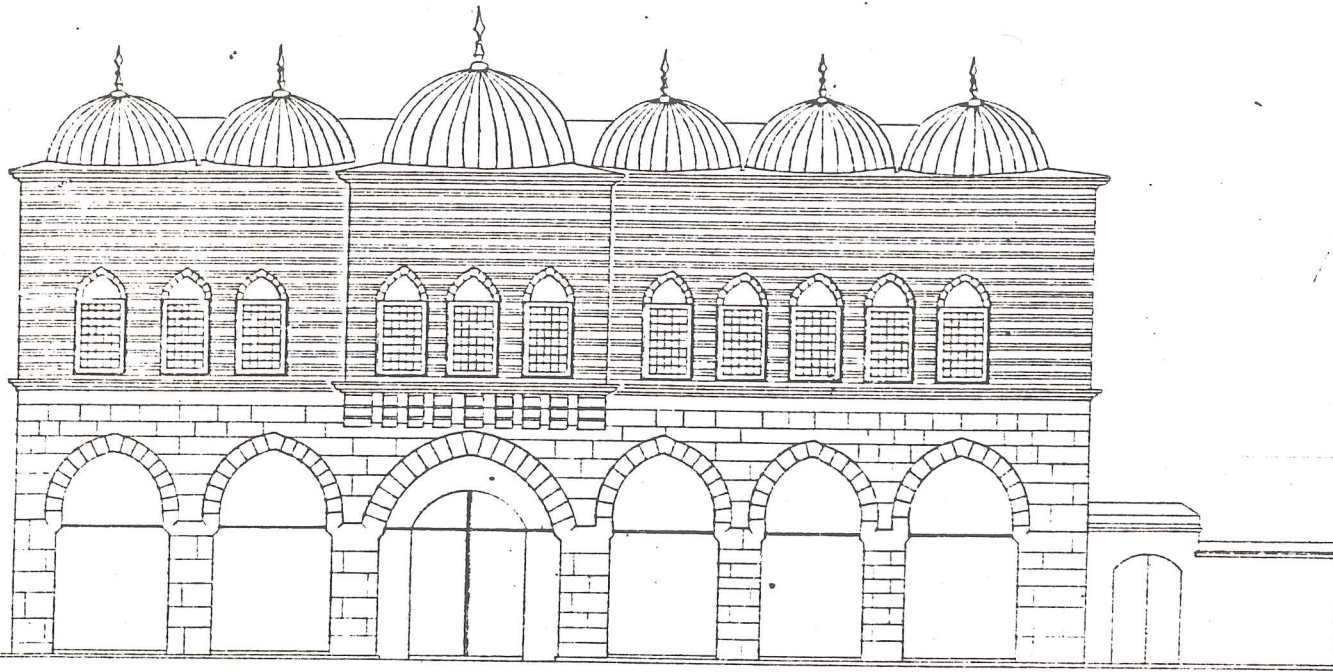

AVLU CEPHESİ

YENİ CAMİ TARAFI

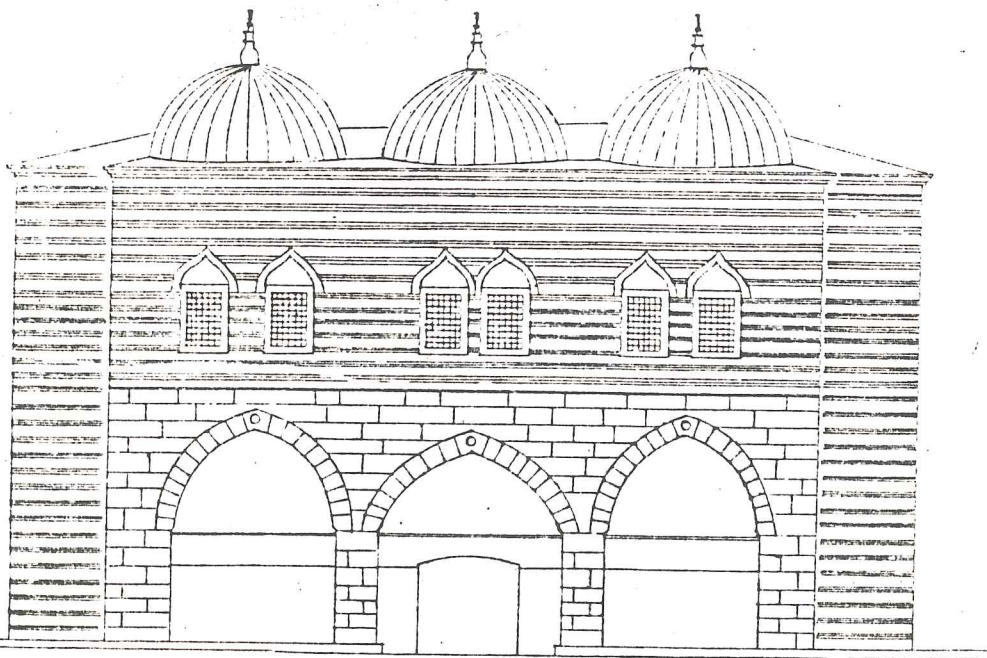
F- 16 / B

İSTANBUL - MISIR ÇARŞISI

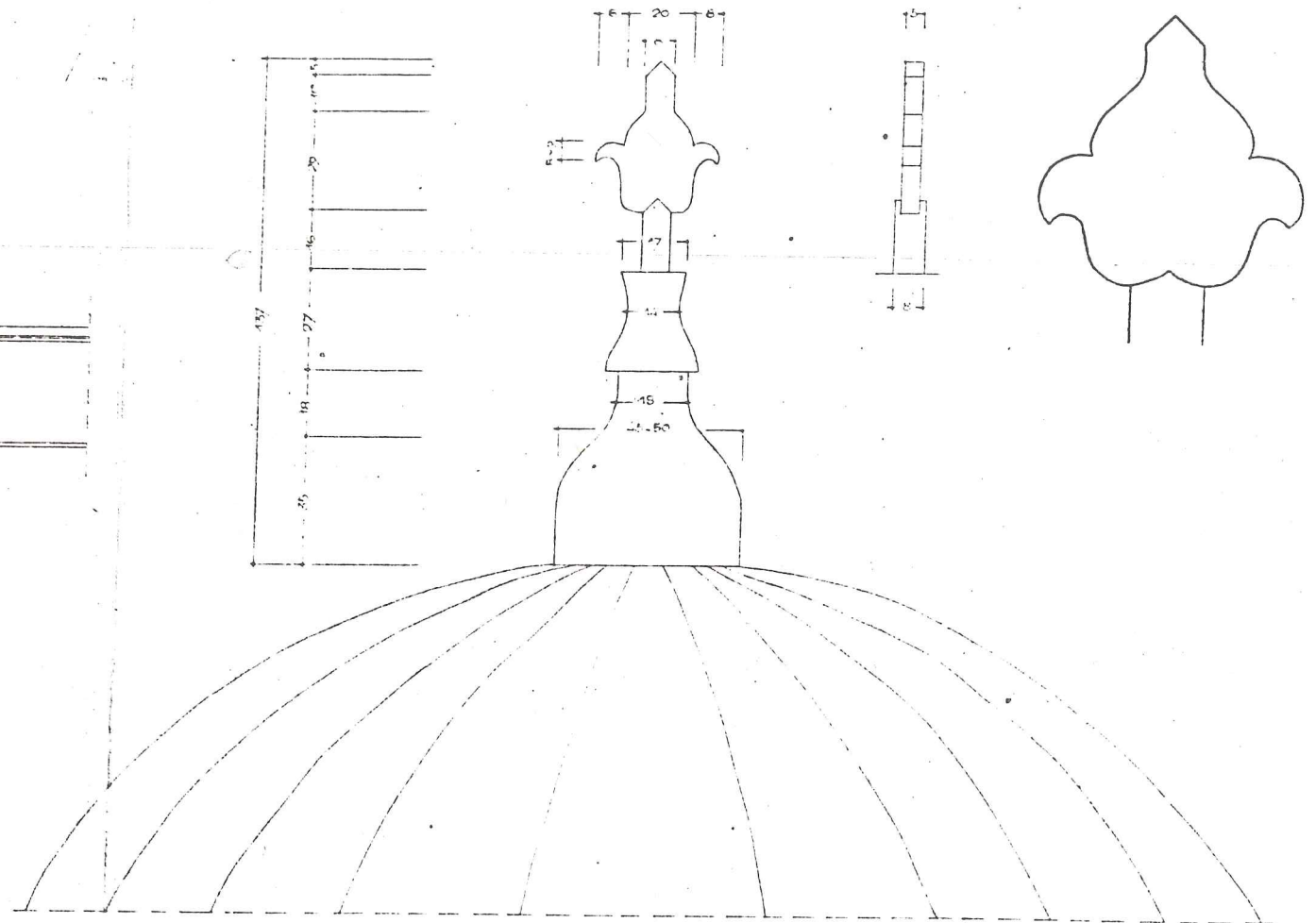
MABULUN HANİ GİRİŞ CEBHESİ Ç: 1/100

F- 16/ C

CİMRÖRÜ MEYDANI GİRİŞ CEB.
Ç: 1/100

F- 16/ D

KUBBE VE TAŞ ALÇM DETAYI Ç: 1/10

İSTANBUL BELEDİYESİNİN HAZIRLADIĞI TAMİR ÇİZGİSİ ALBASTIDA
BU KUBBELERİN TAŞ ALÇMLERİNİN MISIR ÇARŞISININ YAPILDIĞI
ZAMANA AİT OLDUĞUNA DAİR BİR KAYIT BULUNMUŞTUR. BU
GÜNÜK TAŞ ALÇMLER ORTALAM AYRI OLARAK ÇİZİLMİŞTİR.

CİMRÖRÜ MEYDANI CEB.
HESİ RÖLÖVESİ
GÜNDÜZ ÖZDEĞ.

MABULUN HANİ GİRİŞ CEBHESİ İÇİN
İMAR MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN HA.
ZIRLARIN TAMİR PROJELERİNDEN

IV-4. SOSYAL ÇEVREDEKİ DEĞİŞMELERİN ÇARŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:

Çarşının yapıldığı çağlarda fabrikasyon diyebileceğimiz seri imalat söz konusu olmadığı için, çarşı içinde esnaf imalat ve satıcılığını birlikte sürdürdü. Bundan dolayı çarşıdaki dükkanlar çağımızdaki gibi sadece sergileme ve satış mekanları değildir. Aynı zamanda ham madde deposu olarak da kul-
kullanılan hücre (oda)lar vardı.

U dönemde alıcı bu alış-veriş ortamında alacağı malın işlenmesini, buna ayrılan zamanı ve harcanan emegi görürdü. Bu ortam içinde yaşar ve bütünleşirdi.

Zamanla mala duyulan ihtiyacın artması ve imalatın çoğalmasına yol açmış, bu nedenle imalat ve satış işinin yapıldığı bu tür mekanlar ihtiyaca cevap veremeyecek duruma gelmişlerdir.

Sosyal çevredeki değişimler; gelişme sürecinde kullanıcı gereksinimlerindeki değişimler olarak tanımlanabilir. Tasarım sürecinin ilk aşamasında, kullanıcılara ilişkin gereksinimler iyi belirlense bile, zaman içinde değişen toplumsal koşullara göre, kullanıcı gereksinimlerinde değişimler söz konusudur.(1)

Sosyal yaşamın birer parçası olan her yenilik alış-verişe yansımış ve eski çarşıları etkilemiştir.

Son yüzyıllardaki endüstrideki gelişmeler insan oğlunun bilim ve buna bağlı olarak teknolojik alanda belirli aşamaları geçirmesinden kaynaklanmaktadır. "Tüketim malları"nın, "el üretimi"nden makina ile "toplu ve yoğun üretim"e geçişi, "konservecilik", "ambalaj", "hazır giyim", "dağıtım hizmetleri" v.b. ögeleri, "endüstri"nin "çağdaş alış-veriş yaşamına olan etkileri olarak sayılabilir. (2)

Eskiden çarşıya alış-veriş etmek için gelen toplum yapısına günümüzde yapısına mutlaka çok büyük değişimler olmuştur. Geçmişte Mısır Çarşı'sında sınırlı sayıda meslek grubu varken, günümüzde 25-30 çeşit meslek grubu vardır. Yapılan ankette kullanıcılar çoğunluğu Mısır Çarşı'sını her şeyin bulunduğu büyük bir süpermarkete benzetmektedir. Mısır Çarşı'sının özelliklerinden biri gıda maddelerinin satışının yapılması-

F-17 Mısır Çarşısı Gravürü

dır. Günümüzde iskân bölgelerine uzak kalmasına rağmen İstanbul'un halkı buradan alış-verişini yapmaktadır.

Çarşının bugünkü görünümünde eskiden var olan alışveriş işlevi tamamen ortadan kalmıştır. Dükkan önündeki eyvanda ahşap peykerler pazarlanan mal dükkanının içine girmiştir. Dıştaki ahşap sergi dolapları günümüz alış-veriş kavramında yerini vitrinlere bırakmıştır. Dükkanlarda yapılan mal üretimi günümüzün koşulları için çok geride ve ilkel kalmıştır. Vitrin bugünün dükkanlarında en fazla önem verilen kısımlardan biridir. Dükkanlar malı begendirmek için değişik sunuş şekillerini bulmak minimum yerde maksimum teğir olanakları aramak haline dönüşmüştür.

Günümüz alış-verişi için çarşı sadece mal depolama ve servis açısından yetersiz kalmaktadır. Bunun nedeni yaya aksı ile çarşısının gösterilebilir. Servis yayanın yavaş olmadığı saatlerde yapılmalıdır.

Osmanlı klâsik dönemdeki toplumun ihtiyaçlarına cevap veren Mısır Çarşısı'na günümüze kadar bu aktivitesini sürdürmüş, çağın gelişen teknolojisi karşısında işlevini günümüzde de korumuştur.

Mevcut sallaş dükkanlar yıkılanadığından bu proje uygulanamıyor. Yeni yapılacak olan Galata Köprüsü için Eminönü Meydanı ve trafik arteri yeniden düzenlenmiştir. (bkz. ek, plan 6) Planda görüleceği üzere Eminönü Meydanı, Mısır Çarşısı önü ve ulaşım yeniden düzenlenmiştir. Duraklar Yeni Cami ve Rüstem Paşa Cami arasındaki alana alınmıştır. Bugün otopark olarak kullanılan bu alan toplu taşıma araçlarına ayrılmış olacaktır. Yeni Cami ve Mısır Çarşısını ayıran yolda trafiğe kapatılacaktır.

IV-5 BÖLGEYE İLİŞKİN ŞEHİRCİLİK KARARLARI:

IV.5.1 OSMANLI DÖNEMİNE İLİŞKİN İMAR SİSTEMİ:

Selçuklu ve Osmanlı şehri, planlamaya dayalı bir şehir değildir. Şehir için bir plan hazırlama ve plana göre uygulama görülmez. Ancak Devletin yönetsel binalarının yanında, toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı, çarşının merkezi bölümde yer almasını sağlamıştır. Özellikle şehirde çarşı ile önemli camilerin şehir dokusundaki konumlarını tayin eden şey, toplumun sosyal, ekonomik, kültürel, din-

sel yapısının yaşayan dinamik gücüdür. Şehirde oturanların günlük yaşamlarında hareket yönünün buraya yönelik olması, yolların buraya açılması şehrin fiziksel çevresini belli biçimlerin oluşumuna götürmüştür. XIV-XVI yüzyıllardaki imar ve inşaa yöntemi bireyci bir işlerlik gösteriyordu. İmar ve inşaadaki bireycilik kamu yararına yönelik dinsel, kültürel, sosyal nitelikli yapıların kişiler tarafından yapılmasıydı. Topluma hizmet götüren yapıların vakfa bağlanmasıyla kurumsal bir işletmeye kavuşturulan dinsel, kültürel ve sosyal nitelikli yapıların büyük çaplı olanları sultanlar ve vezirler tarafından yaptırılmıştır. Devletin mimari örgütü bu inşaatlar için gerekli hizmeti yüksek makamli kişilere sunmuştur. Ote yandan toplumun o zamanki yapısında, imar ve insanın böyle bir yöntemle işleyişini benimseyici bir tavır almakta ve buna katkıda bulunmaktaydı.

Devlet ve toplum yapısındaki bu düzen ve oluşum, emredici maddeler şeklinde bir planlama olmasada, toplumun yönlendirilmesiyle şehirlerde bir takım odak noktaları oluşmuştur. Bu yerlere uygun ve gerekli yapı türlerinin yerleşmesi sonucunu doğuruyordu.

(1) A.AKI "Konaklama Tesisleri Gelişiminin Niteliksel Açısından Büyük Kent Modeli içinde İncelenmesi" Doçentlik çalışması s.36

(2) A.KUNT, "Chester Örneğinde Eski Kent Çarşısı Dokularındaki Çağdaş Uygulamalar" İ.D.M.M.A Doçentlik çalışması. 1980, s.14

IV-5.2. YEREL YÖNETİMİN ÇEVRESEL OLUŞUMA ETKİSİ:

Yeni Cami ve Mısır Çarşısı çevresi eski özelliğini XIX. yüzyıl ortalarında kaybetmeye başlamıştı. Buna, bu çevredeki dükkanların çoğalması yol açmıştır. Dükkanlar Yeni Cami'nin avlusunda kaplanmış durumundaydı. Dükkanların bir bölümü salaş dükkanlar halindeydi. Bu yüzyıldaki batılılaşma çabaları arasında memlekete giren istimlak anlayışından kaynaklanan bir hareketle salaş dükkanların yıktırılmasına başlanmıştır. 1864'te Yeni Cami Külliyesinin istilaya uğrayan kısımları salaş dükkanlardan temizlenmiştir.

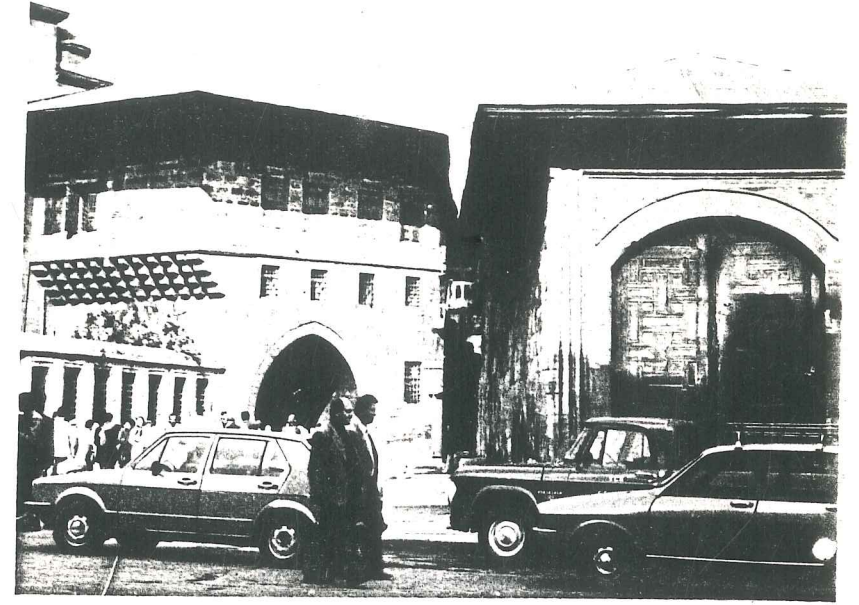
Mısır Çarşısı çevresinin dükkan istilasına uğraması Cumhuriyet döneminde de görülmüştür. İstanbul Belediyesi 1940 yılında Mısır Çarşısına sahip çıkmak üzere hareket geçtiğinde istimlaklar yapıldı. Dükkanların yıkılmasına başlandı.(bkz.Ek 3-4) 1941 yılında Yeni Cami avlusundan ana yol geçirildi. Bu geçen ana yolla Yeni Cami ve Mısır Çarşısı birbirinden ayrılmış oldu.

Eminönü meydanının düzenlenmesi sırasında yapılan çalışmalarda Yeni Cami Külliyesi'nin bazı kısımları yıkılmıştır. Bu düzenlemeler sırasında Türk sivil mimarisinin bir şaheseri olan Hünkâr Kasrının camiye sonradan eklendiği görüşü ortaya atılmış ve yıktırılma tehlikesi ile karşılaşan kasır yıllarca harap durumda bırakılmış-

tir. Sonunda 1949 yılında Hünkâr Kasrı vakıflar idaresince ele alınarak restore edilmiştir. Türk Mimarisini içersinde bu tarzdaki kasırların çok az oluşu Yeni Cami Hünkâr Kasrının önemini bir kat artırır. (bkz.F-18.19)

1958-1960 arasındaki istimlaklarda Mısır Çarşısı ile Rüstem Paşa Cami arasındaki dükkanlar yıkıldı.(bkz.F-20)

Bu arada eski Balık Pazarı bölümünde ortadan kalktı. Mısır Çarşısının Yeni Cami'ye bakan tarafındaki salaş dükkanlar ortadan

F-19 Hünkâr Kasrı

F-18 Hünkâr Kasrı

F-20 Rüstem Paşa Cami

kaldırılmışken sonradan bunların faaliyetlerine yeniden izin verildi. Bu dükkanlar çirkin görünümlerini günümüzde de devam etmektedir. vakıfların yıkılmasını istediği bu dükkanları yerel yönetim korumaktadır. Bu alanda vakıflar tarafından, yeni avlu düzenlemesi ve küçük satış birimlerinden oluşan proje çizilmiştir.

IV-6 ESKİDEN VE GÜNÜMÜZDE MISIR ÇARŞISINDA KULLANICI VE KULLANDIRAN AÇISINDAN SOSYAL ÇEVRE VERİLERİ

IV-6.1 MESLEK GRUPLARI:

Mısır Çarşısı içinde yerleşen sanat ve ticaret kollarının, mesleklerinin incelenmesine geçildiğinde, geçmiş yüzyıllardaki prensibi ve klasik düzeninde belli birkaç iş koluna ayrılmış olduğunu görüyoruz. Bu iş kolunun baharat, ilaç, kahve vs. olduğu ve satışı yapılan malzemenin büyük bir bölümü Mısır'dan geldiği için Mısır Çarşısı adı verilmiştir.

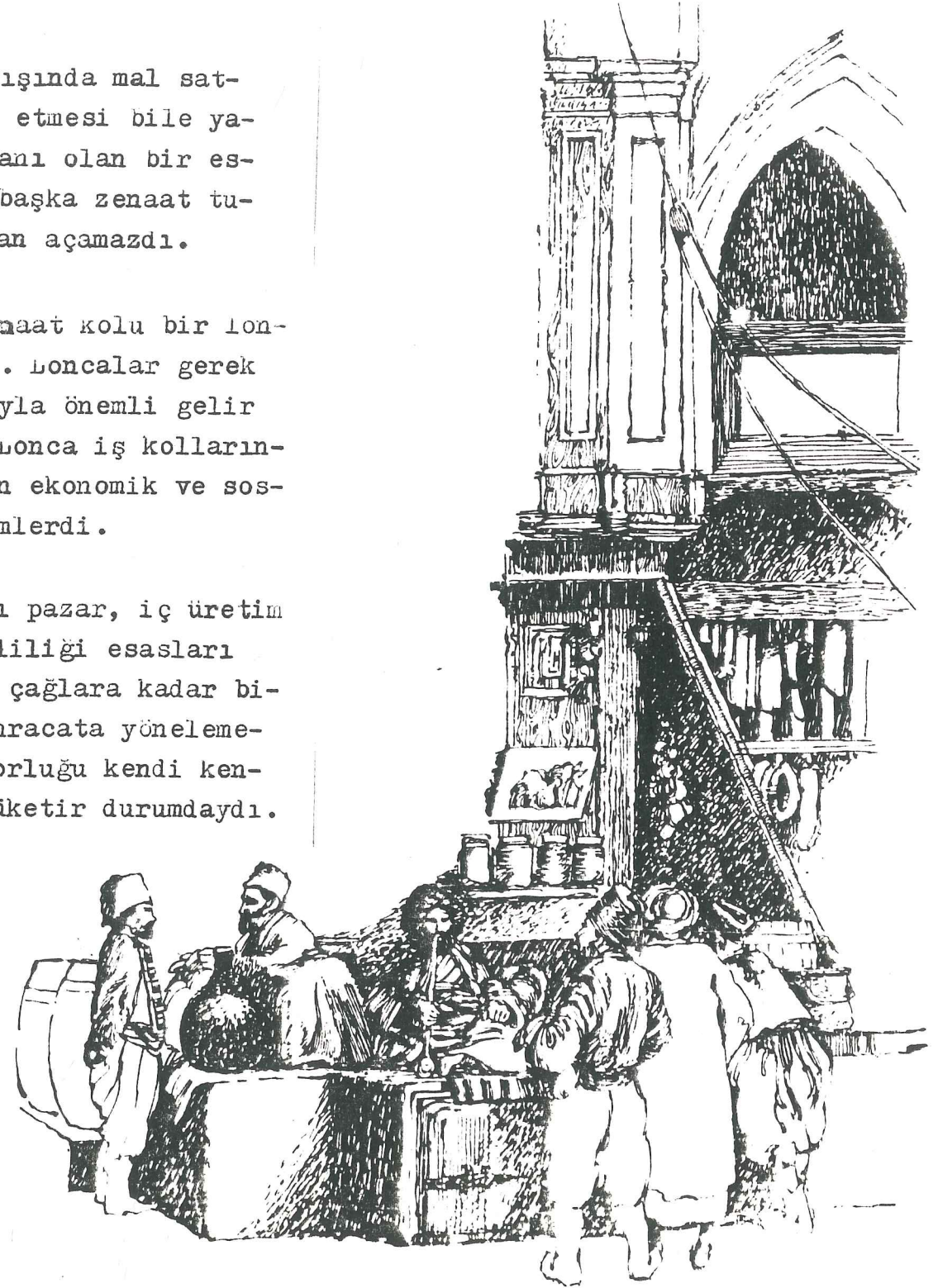
İstanbulu incelemiş olan yabancı gezginler, bu sistemi, yani esnarın ürettikleri hizmetler ve iş konularına göre belli yerlerde gruplaştırılmasını, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve alış-veriş trafiğini kolaylaştırmak bakımından çok rasyonel bulduklarına kaydeder(1).

Lonca kuruluşunun bir gerçeği ve sonucu olan bu yerleşme prensibinin, riyatların eşit kontrolü açısından yararlı olduğuna kuşku yoktur.

Dükkanlar kendi konusu dışında mal satması veya rafında teşhir etmesi bile yasaktı. Çarşı içinde dükkanı olan bir esnaf veya tacir, çarşıda başka zenaat tutamaz ve ikinci bir dükkan açamazdı.

Osmanlı düzeninde her zenaat kolu bir lonca içinde örgütlenmiştir. Loncalar gerek bağış gerekse vakıf yoluyla önemli gelir kaynaklarına kavuşurdu. Lonca iş kollarındaki esnafın, emekçilerin ekonomik ve sosyal tüm sorunlarını çözümlerdi.

Osmanlı ekonomisi, kapalı pazar, iç üretim ve ülkenin kendine yeterliliği esasları üstüne kurulmuştu. Yakın çağlara kadar bile dünya ticaretine ve ihracata yönelememiş olan Osmanlı İmparatorluğu kendi kendisinin bolca ürettiğini tüketir durumdaydı.

F-21 Mısır
Çarşısından
Gravür

XIX. yüzyıl sonlarına doğru loncaların önemini kaybettiğini görüyoruz. "Lonca" örgütlerine atanmaların, bir takım kayırmalar sonucu yapılması ve en büyük tüketici pazar olan köylünün yıkılmaya başlaması, esnafı malını satamaz duruma sokmuş, usta çırak ilişkileri bozulmuştur. Yıkılan ekonomik yapı, gelenekleri de çöketmiş, törelerin değişmesine yol açmış, esnaf ve sanatkâr büyük bir değişime uğramıştır.(2).

Bu dönemlerde halkın Avrupa'ya özentî duyması esnaf ve sanatkârları daha zor durumda bırakmıştır. Her türlü malın Avrupadan getirilmesi moda olmuş, Anadolu esnaf ve sanatkârlarına büyük bir darbe inmiştir. Bu çöküntü 1912 yılında loncaların tamamen kapanmasına yol açmıştır.

Bazı mesleklerin ortadan çekilmesinin ana nedeninin yanında başka bir sebepte gelişen teknolojinin ve ilerleyen ekonomik yapının, bazı malların yapımı için değişik ve kolay sistemler geliştirilmiş olmasıdır.

Standart ve nazır ilaçlarını, her hastanın mizacına göre eczacılarca hazırlanan özel reçetelerin yerini alması gibi. Halbuki Mısır Çarşısında önemli bir meslek çeşidi de, o zamanın eczacıları olan macuncular ve aktarlardan oluşuyordu. Bunların yaptığı pastiller, ilaç ve şekerler, özellikle salgın hastalık devirlerinde halkın başlıca korunma maddeleri olmuşlardır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, hükümetler esnaf ve sanatkâr problemini belirli olarak ele alamamışlardır. Cumhuriyetin ilk devirlerinde esnaf ve sanatkârlar dernek sistemine 1949 yılında çıkarılan bir kanunla girmiştir. Esnaf dernekleri ve esnaf birlikleri kanunu ile esnaf ve sanatkârların tanımı yapılmak istenmiş"mesleki, ekonomik ve toplumsal" gereksinmelerin giderilmesi ön görülmüştür. Nihayet 1964'te yürürlüğe giren"Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Yasası" ile bu meslektekilere yeniden bir yön verilmiş, Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu, bütün esnaf dernek ve birliklerini içeren bir örgüt olarak çalışmaya başlamıştır.(3)

Çarşıda bugün meslekler ve iş kolları geçmişe göre çok değişiktir. Bu ticaret çeşitleri geniş ölçüde, çağımızın standart tek tip, emeğe değil, makineye dayanan üretim sistemini yansıtır. Emeğin ücretinin artması ile en pahalı olan el ürünleri göz nuru tek parça işler kaliteye dayanan yapımlar ortadan çekilmiştir.

Günümüzde Mısır Çarşısında yer alan meslekleri,, 1985 yılında Mimari Psikoloji dersi ile ilgili yapmış olduğum anketle tespit etmiş bulunuyorum.

Tespit edilen meslek grupları:

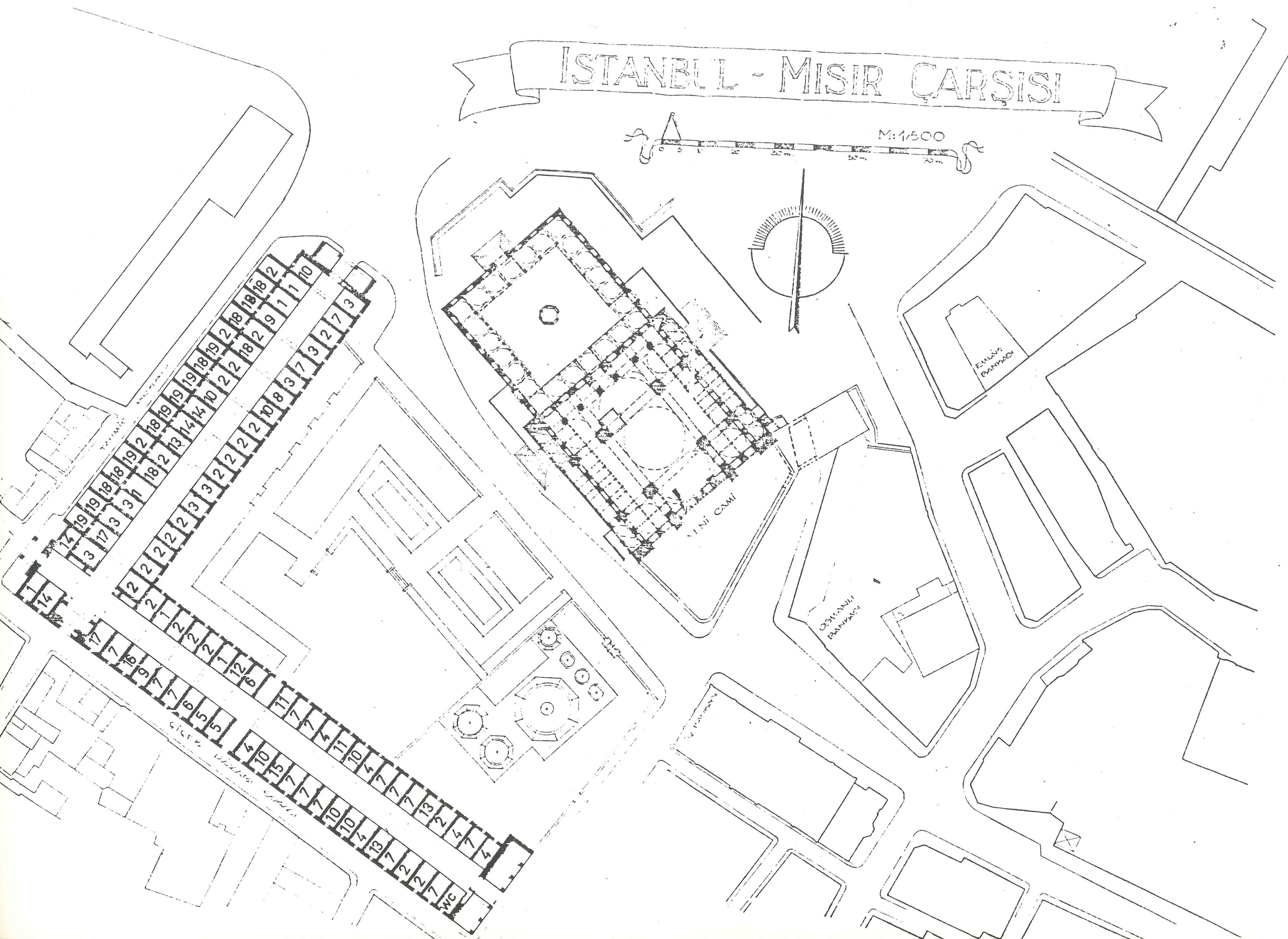
1. Baharatçı	4 Adet
2. Gıda(Bakkaliye).....	26 Adet
3. Kuyumcu	8 Adet
4. Konfeksiyoncu.....	6 Adet
5. Ayakkabıcı-Terlikçi.....	3 Adet
6. Büfe-Lokanta.....	2 Adet
7. Manifaturacı-Tuhariye.....	16 Adet
8. Hediyelik eşya	1 Adet
9. Şekerci-Tatlıcı	3 Adet
10. Ev aletleri	6 Adet
11. Gelinlikçi	2 Adet
12. Ticaretthane	1 Adet
13. Parfümeri	4 Adet
14. Kuruyemişçi	4 Adet
15. Saatçi	1 Adet
16. Kahveci	1 Adet
17. Sepetçi	1 Adet
18. Et satışı	8 Adet
19. Balıkçı	7 Adet

Yukarıdaki listede gösterilen çarşıdaki meslek gruplarının çarşıdaki yerleri plan üzerinde mekanlara liste numaraları verilerek gösterilmiştir.

(1) Ç. GÜLERSOY, "Kapalı Çarşının Romanı", 1979, s.24

(2) M.ÖZAR, "Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi", 1985, s.296.

(3) A.KUNT, "Türk Sivil Çarşıları", 1976,

IV-6.2. SOSYO-EKONOMİK YAŞAM:

Mısır Çarşısındaki meslek türlerini gördük. Bu mesleklerin acaba içeriği neydi, mal temini, alıcı-satıcı ilişkisi çarşıya gelenlerin ekonomik yaşamındaki durumu acaba nasıldı?

Konuyu klâsik Osmanlı çağlarında ele aldığımızda, yani 16'dan 19'cu yüzyıla kadar, Avrupa'dan, Asya ve Afrika'ya kadar uzanmış bir imparatorluk görüyoruz. Bu imparatorluğun Arabistan'daki çöllerinden, Asya'dan ve Afrika'dan gelen mallar Padişah'ın bulunduğu başkente gelirdi. Devletin her türlü kolaylığı sağladığı ticaretten en çok gayrimüslüm toplumlar faydalanmıştı.

Bizans dönemlerinde satıcıların çoğu kadından olmasına karşılık, Mısır Çarşısı ve diğer tüm çarşılarımızda, İslâm toresi gereği, tek kadın dükkancı yoktur.

Dinsel kurallar gereği, Osmanlı'da kadının kapalılığı ve kocasıyla sınırlı yerler dışında gidemezdi. Böyle olmasına karşılık Osmanlı toplum yapısında kadının en çok görüldüğü yer çarşılardır. Alış-veriş yapma sosyal bir alışkanlıktır. Her dönemde böyle olmuştur.

Bu alış-veriş düzeyine ve hacmine sahip varlıklar isterdi. Çarşıdaki bu tip yerlere, dolap adı verildi. Dolap yani dükkân sahibi olan kişiler çok iyi bir eğitimden

geçmişlerdir. Mesleğinin çok iyi bir eğitimden geçmişlerdir. Mesleğinin çıraklığını, kalfalık ve ustalığını yapmış insanlardı. Dini terbiye ve İslâm Ahlâkını benimsemiş, dürüst insanlardan oluşuyordu.

Şehirde Müslüman, Yahudi, ve Hristiyanların iskân edilen, mahalle ve semtleri ayrı olmasına rağmen bu farklılaşma çarşılarında görülmezdi. Esnaf birbirine karşı koruyucu ve dayanışma içindeydi.

Halkın alım gücü çok az olmasına rağmen durumundan pek şikayet etmezdi. Sosyal çevre danışma, güven ve iyi niyet yaşamı çekilir duruma getiriyordu.

Mısır Çarşısı'nda günümüzde yer alan meslek grupları türleri belirtilmişti. Bu esnarın çarşı içindeki konumu çok çeşitlilik gösteriyor. Birbiri ile hiç ilişkili olmayan meslekler karmaşık bir durum oluşturmalarına rağmen alış-veriş bütün canlılığını korumaktadır. Çarşıya gelen müşteri alış-veriş için aradığı hemen hemen herşeyi bulmaktadır. Çarşı bugünkü görüntüsüyle süpermarketi andırmakta ve zemin katta oluşu nedeniyle alıcı bıkmadan çarşının tümünü dolaşmaktadır.

Esnarın çarşı açısından sıkıntı veren malın yükleme, boşaltma ve depolanmasıdır. Bu tür işlerin günün belirli saatlerinde ancak yapılabileceği için esnar zor durumda kalmaktadır. Çarşı ticaret canlılığını bu-

gün bile korumaktadır. Çarşıya gelen müşterinin avantajlarını şöyle sıralıyabiliriz:

- Mal seçiminde kolaylık
- Mal çeşitliliğinin sağladığı kolaylık
- Düşük fiyatlar
- Toplu taşıma ile çarşıya ulaşabilme olanakları
- Yakın çevrede, sosyal, kültürel ve teknik donatılar
- Kısa süre alış-veriş olanakları

Mısır Çarşısı'na gelen müşterilerin karşılaştıkları zorluklar genellikle,

- Zor park olanakları
- Yoğun ve sıkışık şehiriçi trafiği
- Kalabalık
- Konutlara uzaklık gibi

Çarşı günün belirli saatlerinde geçit görevi görmektedir. Satın alan, çalışan nüfus ile çarşı akşam saatlerinde yeniden önemli olabilecek bir canlılık kazanıyor. Günlük çalışan nüfusun bu akımı yaklaşık her gün devam etmektedir.

IV-6.3 YONETİM SİSTEMİ:

Mısır Çarşısını yöneten kuruluş, doğal olarak esnarın Lonca teşkilatıydı.

Esnaflığa ait genel düzen ve kurallarına ayrıntılı olarak değinmiyeceğim. Sadece dükkan açılmasına, bunun içinde kredi bulunmasına, yanında personel çalıştırılmasına, bu yardımcılarının kalfalığına, ustalığına ve ayrılmalarına ait kurulların 17. yüzyıl sonlarına kadar "Tarık-ı Fütüvvet" topluluklarıncadan ondan sonra ve bu yüzyılın başına kadarda onların yerini alan "Lonca" kuruluşları tarafından saptanıp sıkı şekilde uygulanırdı.

Bir gedik sahibi esnaf ölünce, oğlu aynı sanatta ise, devam ederdi. Değilse Lonca, bunun devredileceği bir kalfa bulur, dükkanındaki takımlar ve eşya için mirasçılara ödenecek fiyat saptanırdı. Loncayı hükümet katında temsil eden görevli Kethüda idi. Maaşını Lonca öder, adayı saptar, rikat atamayı Kadı'nın onayı ile devlet yapardı. Lonca'nın devletten istekleri, devletin rikat saptama, vergi isteme, ilan gibi işleri Kethüda kanalıyla yürütülürdü.

Kethü'dadan sonra gelen kişi, esnarın seçtiği rıhtıbaşı adı verilen kişiydi. Loncalarda Kethüda ve rıhtıbaşı'dan başka, birkaç esnar temsilcilerinden oluşan "Esnaflık Kurulunda, bir cins dernek yönetim kurulu fonksiyonundaydı. Tüm çarşı giderlerine esnarta katılırdı. Çarşının temizliğini ve güvenliğini sağlayan kişilerin maaşları da esnar öderdi.

Günümüzde Mısır Çarşısı'nın yönetimi, 1955 yılında kurulmuş olan Mısır Çarşısı Esnafları Yardımlaşma Derneği tarafından yürütülmektedir. Çarşı 1967 yılında Belediye'nin almış olduğu kararla sadece yiyecek ve baharat için kiraya verilmiştir.

Dükkan kiralari o yıllarda 55 ile 95.- TL arasında olduğu söylenmektedir. Günün ekonomik şartlarına göre Yargıtay Belediye'nin almış olduğu bu kararı bozarak dükkanların diğer meslek türlerine kiralanması gerektiğine karar vermiştir. Çarşı meslek türü bakımından çok çeşitlilik kazanmış ve bugünkü görünümü almıştır. (bkz.F.22.23)

F-22 Mısır Çarşısının İç Görünüşü

F-23 Mısır Çarşısının İç Görünüşü

Çarşı 1957-1958 yıllarında Belediye'den alınarak esas sahibi olan vakıfa verilmiştir. Vakıflar, "Mısır Çarşısı Esnafları Cemiyeti" tüzüğünde 1982'de yapmış olduğu tüzük değişikliği ile Çarşının tarihini korumasını Esnar ile birlikte yürütme kararı almıştır.

Çarşının bakım ve korunması için 3 kişilik komite kurulmuştur. Komitede vakıflardan bir kişi diğer 2 kişi çarşının esnarından oluşmaktadır. Cemiyet tarafından Çarşının 1981 yılında tamir ve bakımı yapılmıştır.

Günümüzde "Mısır Çarşı Esnalıları Cemiyeti" çarşı esnarının resmi dairelerle olan ilişkilerinde onların hukukunu sağlamak, çarşı içersinde uyum ve birlik oluşturmayı amaç edinmiştir.

Cemiyet yetkililerinden edinilen bilgiye göre vakıflar, çarşıdaki dükkanları kiraya verirken meslek ayırımı yapmamasından şikayet etmekte.

Çarşı esnarının bağlı bulunduğu meslek derneklerinden hiçbir yardım görmediklerini söylüyorlar. Dükkanları daha çok kira ödeyen tüccar kesimine verildiğini, esnarın kısa bir zaman sonra çarşıda ekonomik yönden kalamıyacaklarını belirtiyorlar.

IV-6.4. İNSAN GÖRÜNÜMLERİ:

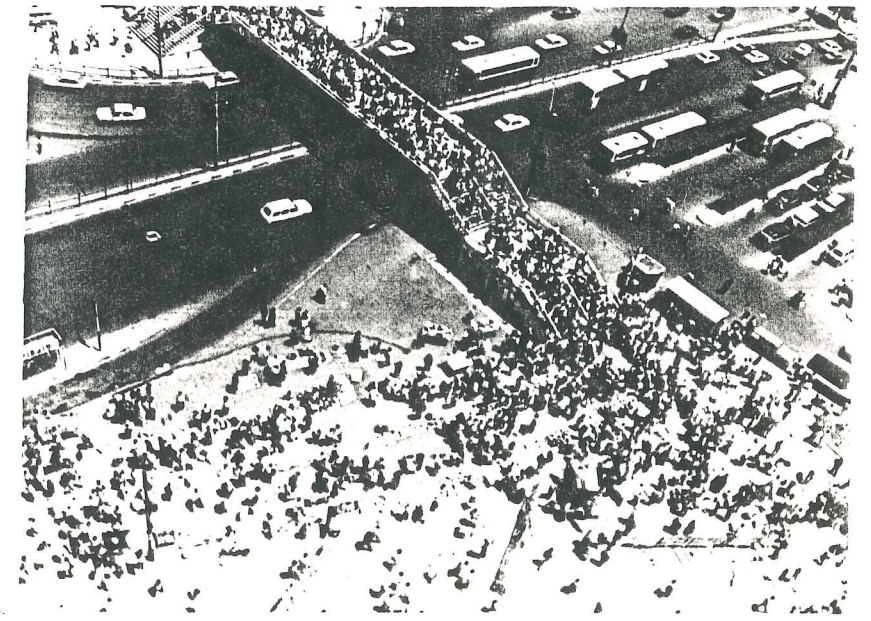
Mısır Çarşısı sabah 8.30'da kapıları açılıp, akşam 19.00'da kapanıncaya kadar sokaklarını dolduran kalabalığın tipleri, satıcıları, gıysileri, sesleri, gürültüleri ile birlikte daha bir güzeldir. Yaşlı, genç kadın, erkek ve çocuklarla çarşı bir başkadır. İnsanlar Mısır çarşısını onları güneşten ve yağmurdan koruyucu olduğu zamanlar bir başka hissederler. Eskiden günümüze bu hep böyle olmuştur. Gravürler ve fotoğraflara bakıldığında bu olayların tümü ve anlatılamayanlar çok daha güzel görünecektir.

F- 24 Gravür

F-25 Mısır Çarşısından Görünüş

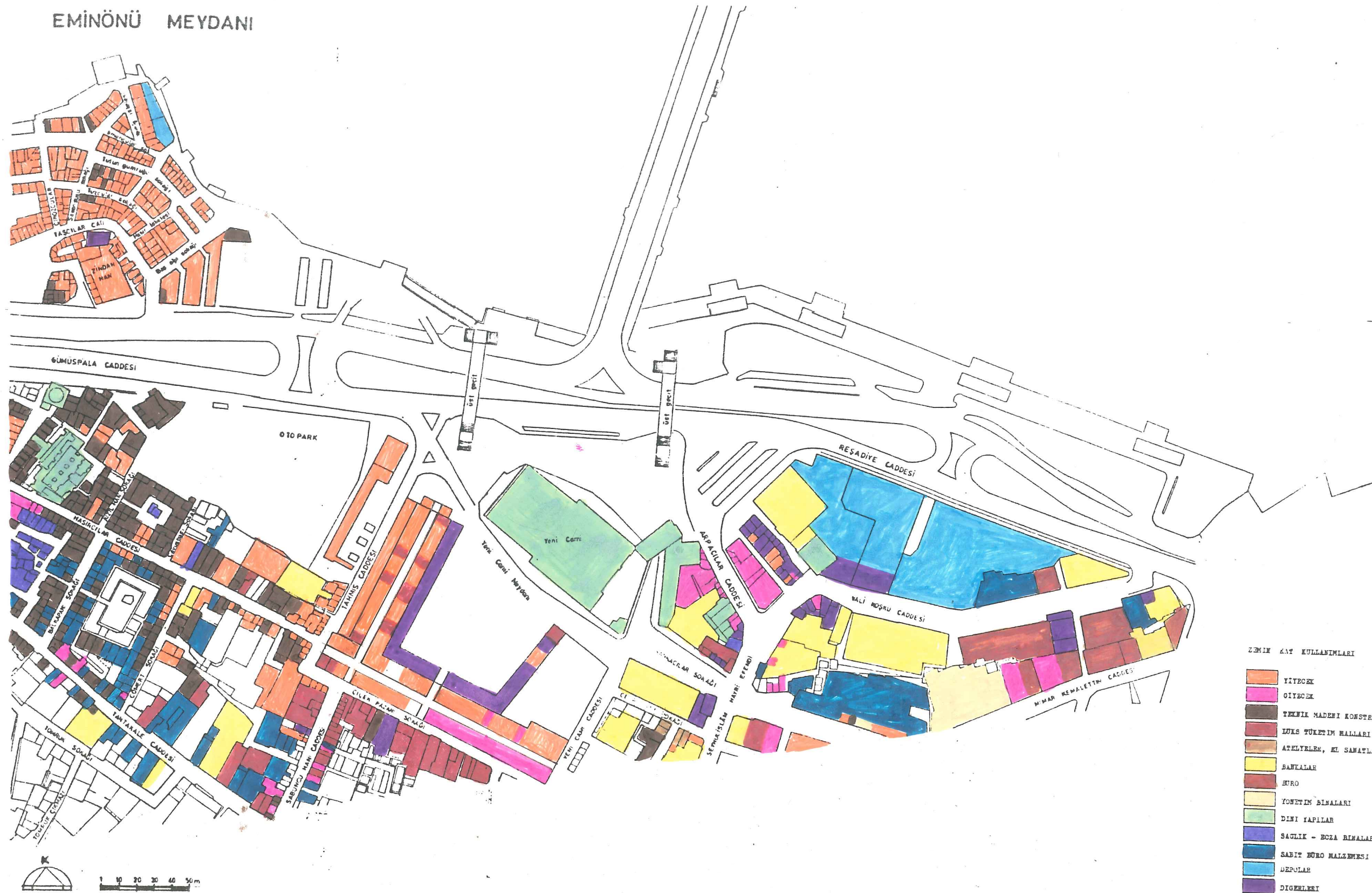
F-26 Üst Geçit

SONUÇ:

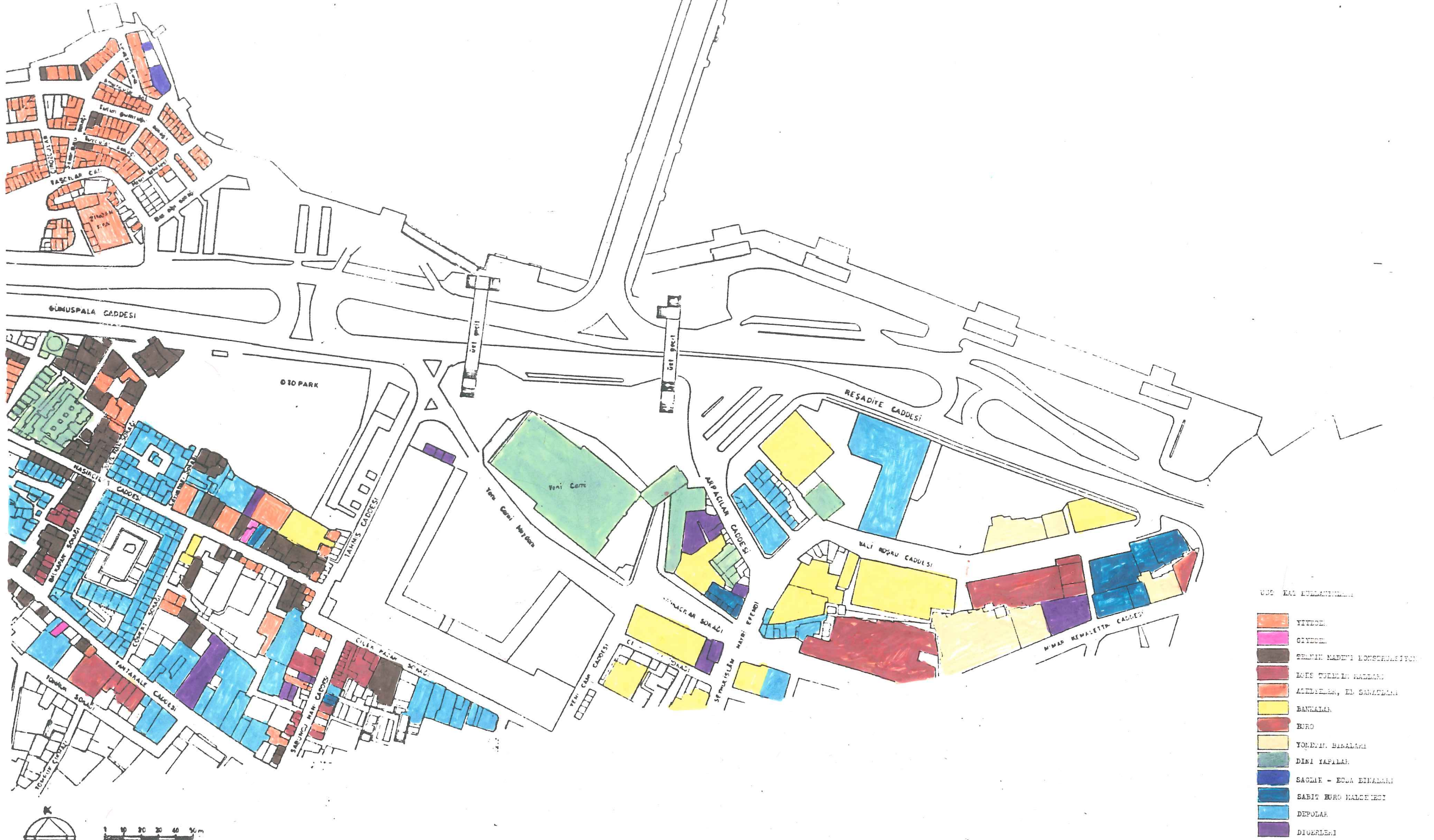
Alışveriş merkezleri kentsel alanda ekonomik önemlerinden dolayı daima oluşturmuşlardır. Geçmişten günümüze bu bölgelerin önemini yitirmeden işlerliğini sürdürmesi, bu bölgelerde oluşturulan yapılar ve kentleşme biçimi alış-veriş merkezlerinin çoğunlukla eski kent dokusu içinde bulunması, bu bölgelerin önemini dahada arttırmaktadır.

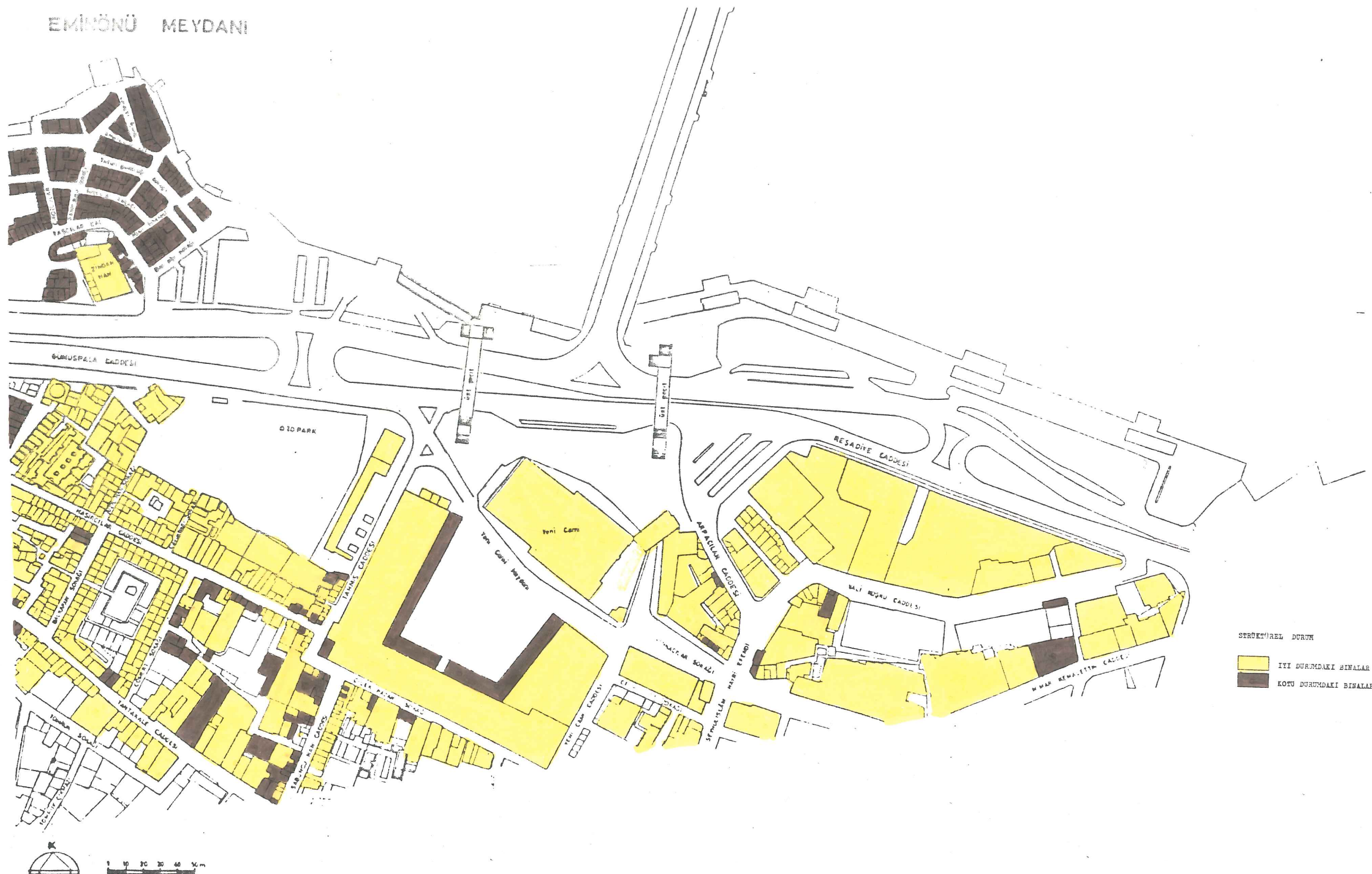
Araştırmada odak noktası olarak seçilen Mısır çarşısı göz önüne alınırsa, yapının kentsel alandaki yeri ve biçimlenişi geleneksel Türk sivil çarşılarının oluşumunu bize anlatmaktadır.

Geçmişten günümüze alış -veriş olayının toplumsal değişime paralel olarak değişmesine rağmen bu tip yapılar günümüzde çok küçük değişimlerle işlerliğini sürdürmektedir. Bunun için bu yapılar korunmalı , alınacak şehircilik kararları ile etkinlikleri arttırılmalıdır.

EMİNÖNÜ MEYDANI

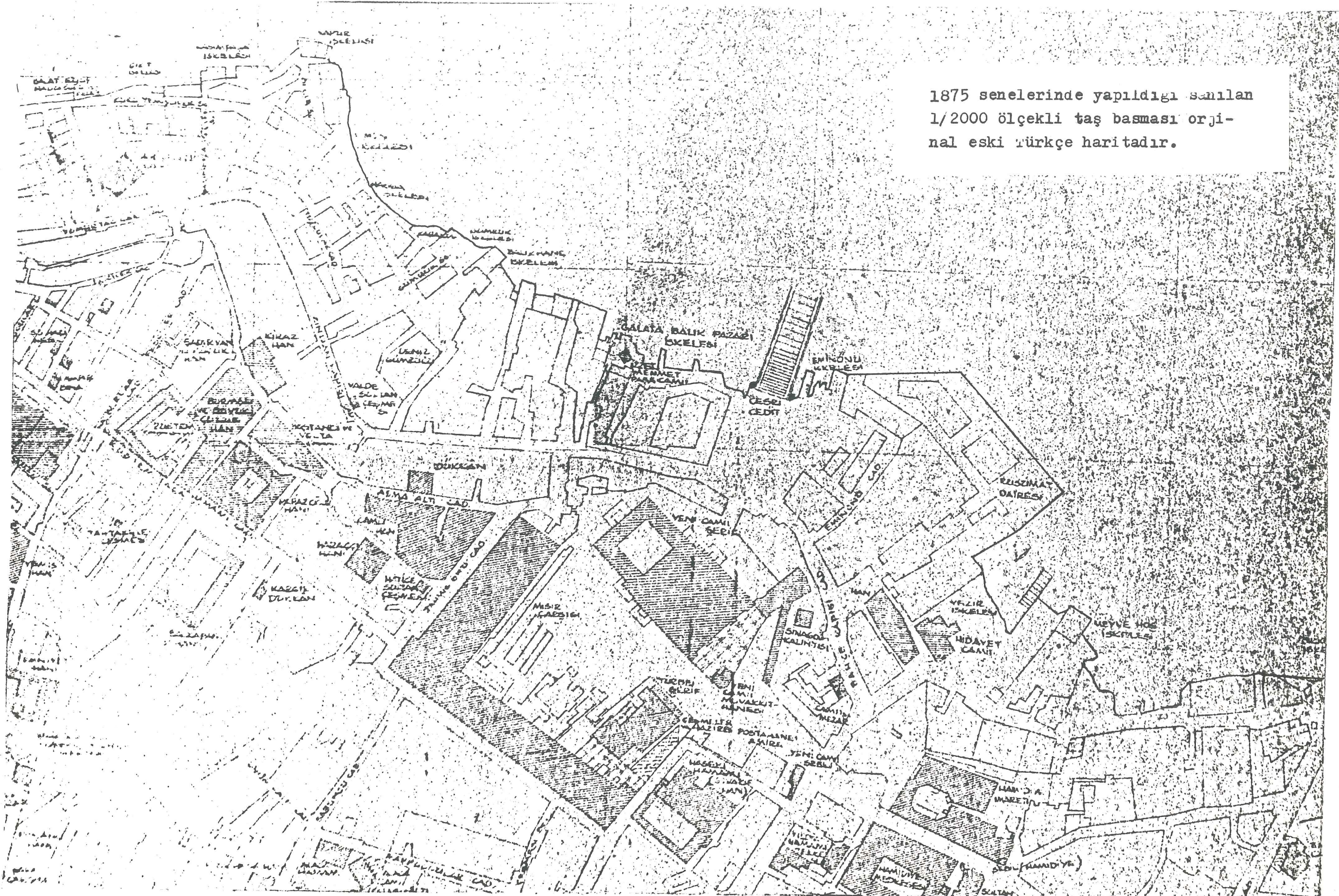
YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1 . CEZAR Mustara, "Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi", M.S.Ü yayını, No 9, İstanbul, 1985
- 2 . ÇELİK Gülersoy; "Kapalı Çarşı'nın Romanı", 1979
- 3 . ENDER Cevat; "Tarihî Çevre Bilinci", O.D.T.Ü. Mimarlık Fak. 1975
- 4 . GÖÇER Orhan; "Şehirlerde Ticaret Alanları", İ.T.Ü. Mimarlık Fak, 1984
- 5 . INDEL; "Community Development and Renewal in an Old Quarter of İstanbul: The Case Küçük Ayasofya", Zürich, 1977
- 6 . KUNT Aydın; "Geleneksel Türk Sivil Çarşıları", İ.D.M.M.A. Mimarlık Bölümü yeterlilik tezi, 1976 İstanbul
- 7.. KUNT Aydın; "Chester Örneğinde Eski Kent Çarşı Dokularındaki Çağdaş Uygulamalar", İ.D.M.M.A. Mimarlık Fak, İstanbul, 1980
- 8 . GÜNDÜZ Özdeğ; "Türk Çarşıları", İ.T.Ü. Mimarlık Fak. Doçentlik tezi, İstanbul 1952
- 9 . OKYAY İsmet:, "Tarihsel Çevreyi koruma ve ulusal kültür Sorunsalı", Mimarlık, 1976/3
- 10.. ATAMAN Orol; "Tarihsel Çevre Korumasının Pratik Yönleri ve Gerekli Uzmanlıklar", Paneli, 1979/1
11. ÇUBUK Mehmet; "Zaman Yayılımı İçinde Kentsel Çevre Oluşumu", Yapı dergisi, 1982/2
12. AKI Altan; "Konaklama Tesisleri Gelişiminin Niteliksel Açısından Büyük Kent Modeli İçinde İncelenmesi", Doçentlik tezi, Yıldız Üniversitesi
13. "Yeni Cami Hünkar Kasrı", Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını
14. KUBAN Doğan; "Tarih-Kent ve Spekülasyon", Yapı dergisi, 1974/6
15. TANYELİ Uğur - SARAÇLAR Gülsün; "Tarihsel Çevreyi koruma kavramına Eleştirel Bir Bakış", Mimarlık Dergisi
16. AKOZAN Feridun; "İstanbul'un Tarihi yarımadasının Ticaret Merkezi", Akademi 10, Mimarlık ve Sanat İ.D.G.S.A. No 82, İstanbul 1981

EKLER

1. Eminönü ve çevresinin 1875 tarihli taş baskı haritası
2. Tarihi Yarımada'yı gösteren 1922 tarihli harita
3. 1940 tarihli J. PERVİTİÇ tarafından yapılan bölgeye ilişkin haritalar.
4. İstanbul ticaret bölgelerini gösteren haritalar.
5. Bölgeye ilişkin şehircilik kararlarını gösterir harita.
6. Mısır çarşısı ve çevresindeki yaşamı sergileyen fotoğraflar ve gravürler.

1875 senelerinde yapıldığı sanılan
1/2000 ölçekli taş basması orji-
nal eski türkçe haritadır.

LAGEPLAN der historischen Monumente
in der Altstadt ISTANBUL, in GALATA
und in PIERA Maßstab 1:10 000

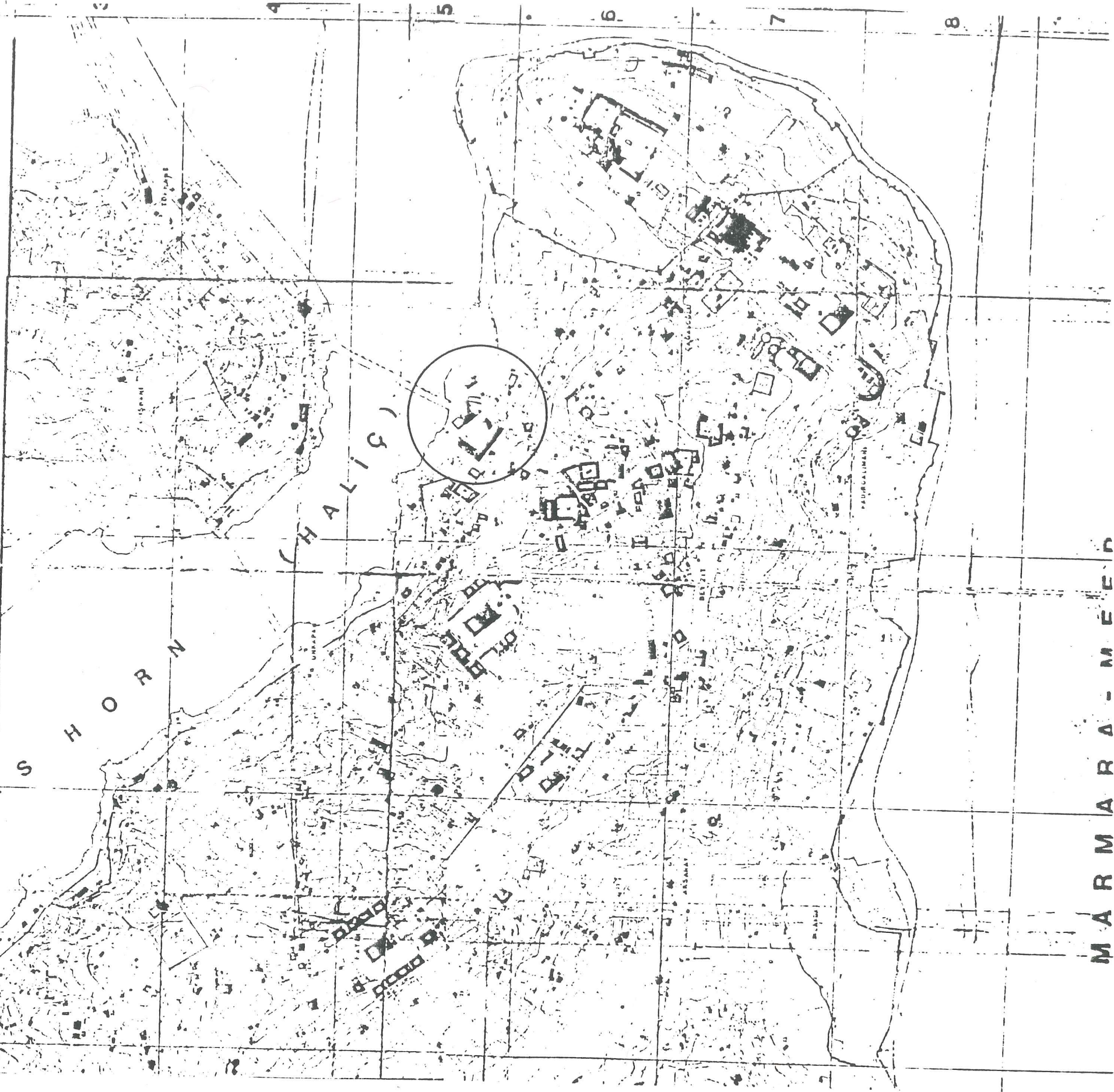
Maßstab 1:10 000

[illegible]

L'E. AULHUI, G. GUICHENY

[illegible]

Einfluss der kulturellen, politischen und wirtschaftlichen Lage auf die Entwicklung der Kunst

RENKLERİN MANALARI

Mor ~~amam~~ Betan aram, waya danda parat
 Zayin ~~amam~~ Tomanile ad Teh-komant
 Pabuk ~~amam~~ Betan waktet, lipiranda del
 hurig, (Way taru wup)
 Purbakel am Uchilten ahap del hurig (ahel
 taru wup)
 A,ah san am Ahap, waya bupadi
 Mor ~~amam~~ Jay, Denu we Comenakel
 A,ah yatin Hurig, Ahap an Aro
 Malikelit : li way dahu jeda ranter
 ter aradu

BU PAFTA UZUNLUK GÖSTERİLEN
KONUKLARIN ALPANE KIRAZLILARININ

1

[illegible]

İSTANBUL
EMİNÖNÜ Kazası
CELEBİOĞLU ALAETTİN
VE TAHTAKALE
KAHVALLELERİ

TOPOĞRAF J. PERVİTİÇ tarafından,
22 Ocak 1940 tarihinde,
Şehrinin resmi «Tiyatralayonu» mucibince,
tanzim ve tersim edilen gayrimenkul haritasıdır.

Mikyası = 1: 500

Permittit

75

(No. 100/11)

0:30 : 38

İSTANBUL EMİNÖNÜ YENİCAMI-BALIKPAZARI

TOPOGRAFI J. PERVİTİÇ tarafından,
Eylül 1940 tarihinde, Şehrinin resmi
• İrtisatıyısıyını • mucibince, tanzım
ve tirsim edilen gayrimenkul haritasıdır,

10 15 20 30 40 50 60 70 80 90 100

J. Pervitiç

SİGORTA PLANI

1940 senesi tarihinde
Türkiye Sigortacılar Derneği Merkezîyesi
tarafından tevlil edilmiştir. (75.)

1:50000 ve 1:25000 ölçekli haritalardan alınmıştır.

Simet

KARAKÖY KÖPRÜSÜ

REŞADİYE CADESİ

YENİCAMI CADESİ

TURKİYE İS BANKASI

DEVİMİ PAFTA 72

DEVİMİ PAFTA 74

DEVİMİ PAFTA 76

DEVİMİ PAFTA 78

DEVİMİ PAFTA 80

DEVİMİ PAFTA 82

DEVİMİ PAFTA 84

DEVİMİ PAFTA 86

DEVİMİ PAFTA 88

DEVİMİ PAFTA 90

DEVİMİ PAFTA 92

DEVİMİ PAFTA 94

DEVİMİ PAFTA 96

DEVİMİ PAFTA 70

DEVİMİ PAFTA 72

DEVİMİ PAFTA 74

DEVİMİ PAFTA 76

DEVİMİ PAFTA 78

DEVİMİ PAFTA 80

DEVİMİ PAFTA 82

DEVİMİ PAFTA 84

DEVİMİ PAFTA 86

DEVİMİ PAFTA 88

DEVİMİ PAFTA 90

DEVİMİ PAFTA 92

DEVİMİ PAFTA 94

DEVİMİ PAFTA 96

DEVİMİ PAFTA 98

DEVİMİ PAFTA 100

DEVİMİ PAFTA 102

DEVİMİ PAFTA 104

DEVİMİ PAFTA 106

DEVİMİ PAFTA 108

DEVİMİ PAFTA 110

DEVİMİ PAFTA 112

DEVİMİ PAFTA 114

DEVİMİ PAFTA 116

DEVİMİ PAFTA 118

DEVİMİ PAFTA 120

DEVİMİ PAFTA 122

DEVİMİ PAFTA 124

DEVİMİ PAFTA 126

DEVİMİ PAFTA 128

DEVİMİ PAFTA 130

DEVİMİ PAFTA 132

DEVİMİ PAFTA 134

DEVİMİ PAFTA 136

DEVİMİ PAFTA 138

DEVİMİ PAFTA 140

DEVİMİ PAFTA 142

DEVİMİ PAFTA 144

DEVİMİ PAFTA 146

DEVİMİ PAFTA 148

DEVİMİ PAFTA 150

DEVİMİ PAFTA 152

DEVİMİ PAFTA 154

DEVİMİ PAFTA 156

DEVİMİ PAFTA 158

DEVİMİ PAFTA 160

DEVİMİ PAFTA 162

DEVİMİ PAFTA 164

DEVİMİ PAFTA 166

DEVİMİ PAFTA 168

DEVİMİ PAFTA 170

DEVİMİ PAFTA 172

DEVİMİ PAFTA 174

DEVİMİ PAFTA 176

DEVİMİ PAFTA 178

DEVİMİ PAFTA 180

DEVİMİ PAFTA 182

DEVİMİ PAFTA 184

DEVİMİ PAFTA 186

DEVİMİ PAFTA 188

DEVİMİ PAFTA 190

DEVİMİ PAFTA 192

DEVİMİ PAFTA 194

DEVİMİ PAFTA 196

DEVİMİ PAFTA 198

DEVİMİ PAFTA 200

DEVİMİ PAFTA 202

DEVİMİ PAFTA 204

DEVİMİ PAFTA 206

DEVİMİ PAFTA 208

DEVİMİ PAFTA 210

DEVİMİ PAFTA 212

DEVİMİ PAFTA 214

DEVİMİ PAFTA 216

DEVİMİ PAFTA 218

DEVİMİ PAFTA 220

DEVİMİ PAFTA 222

DEVİMİ PAFTA 224

DEVİMİ PAFTA 226

DEVİMİ PAFTA 228

DEVİMİ PAFTA 230

DEVİMİ PAFTA 232

DEVİMİ PAFTA 234

DEVİMİ PAFTA 236

DEVİMİ PAFTA 238

DEVİMİ PAFTA 240

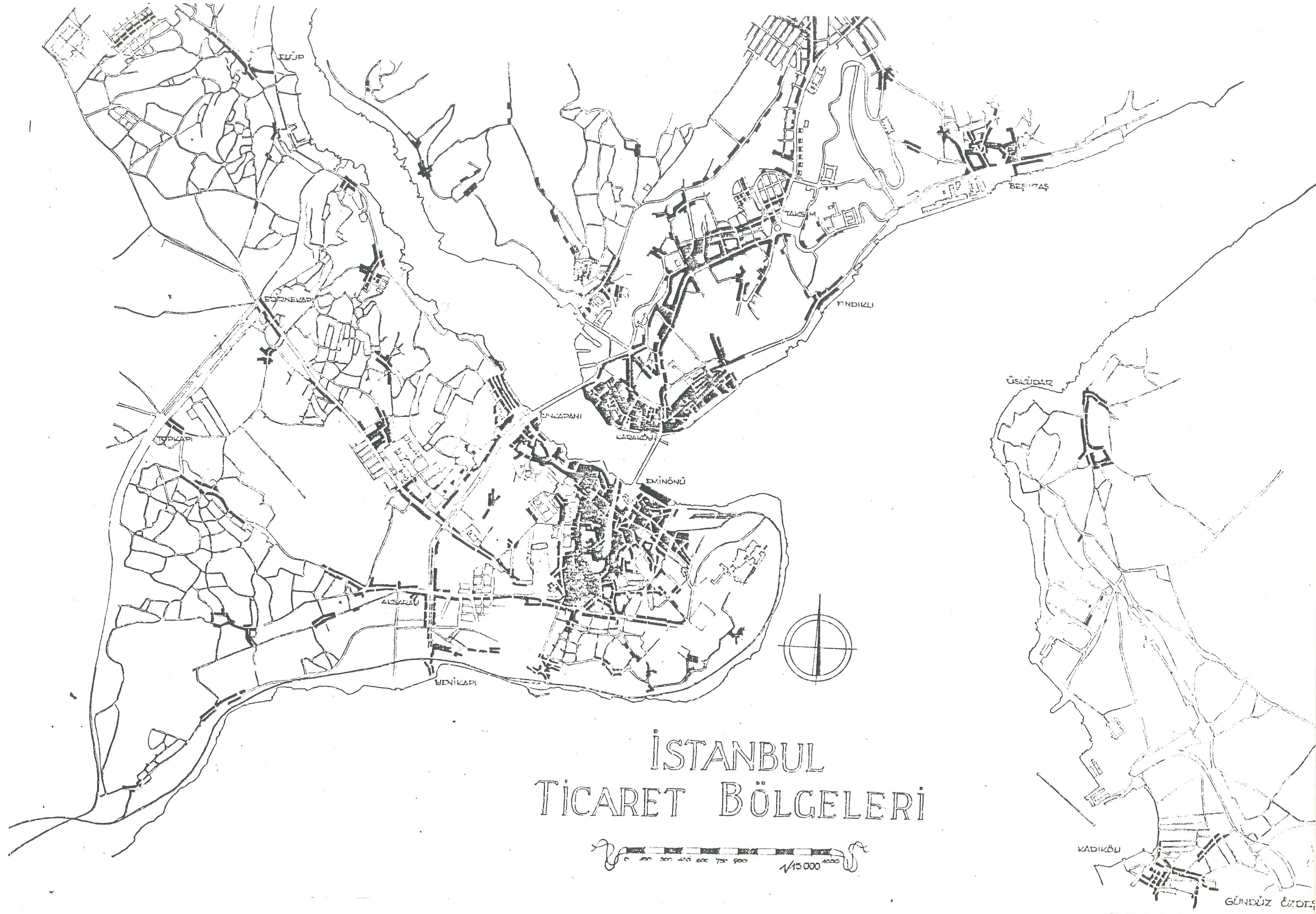
DEVİMİ PAFTA 242

DEVİMİ PAFTA 244

DEVİMİ PAFTA 246

DEVİMİ PAFTA 248

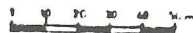
DEVİMİ PAFTA 250

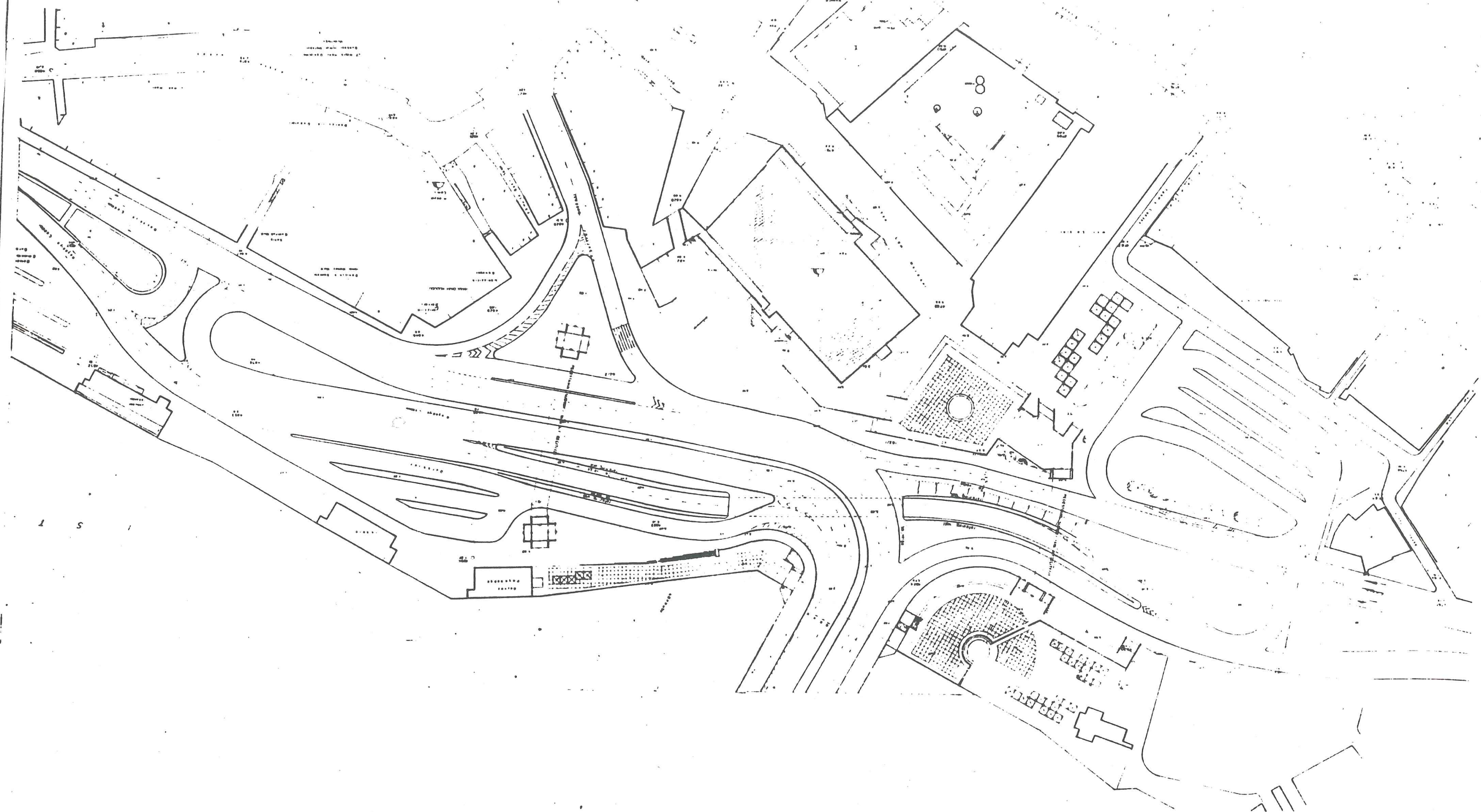

İSTANBUL TİCARİT MİMARİ

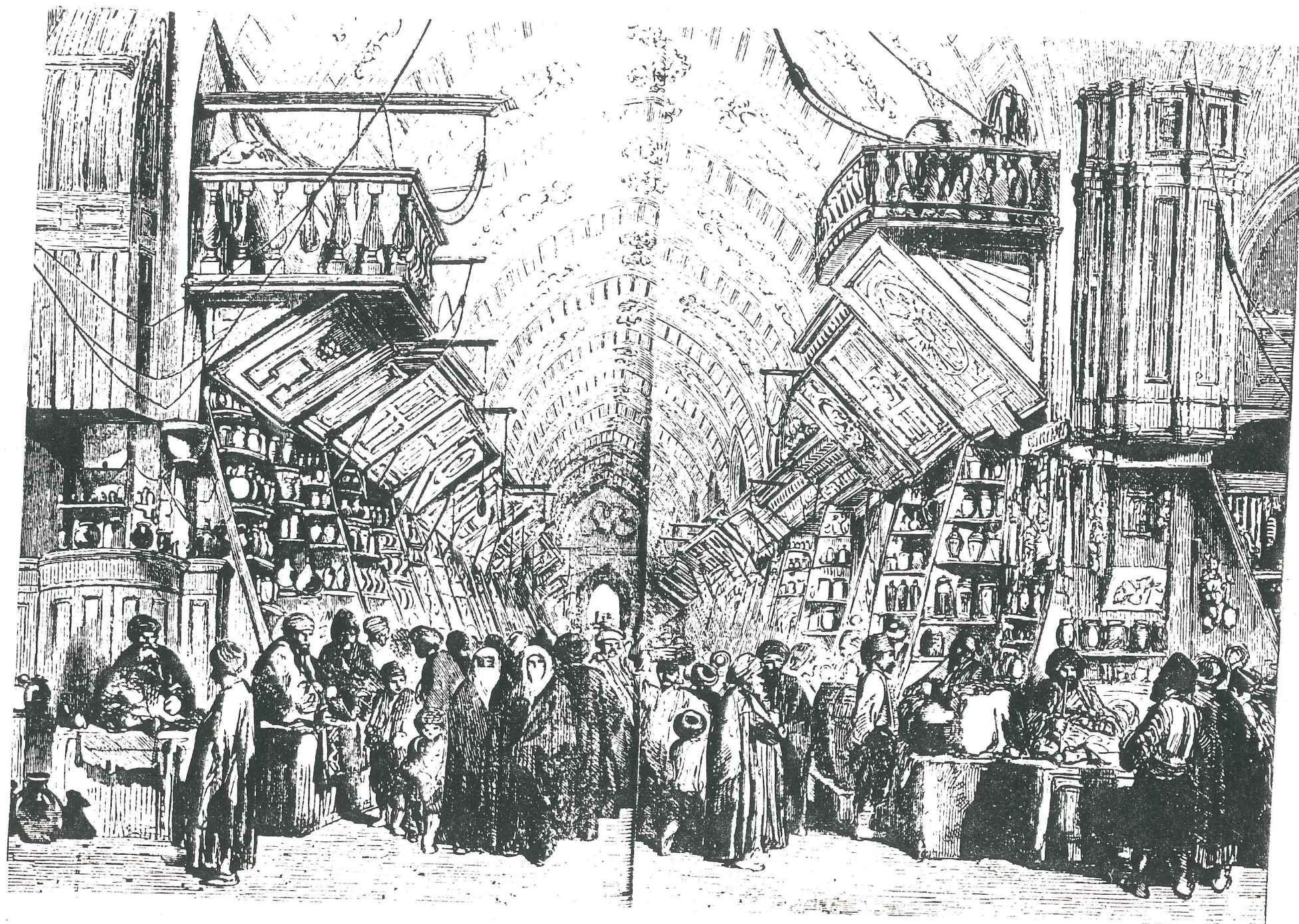

This is a detailed black and white line drawing of a city street map. The map shows a network of streets, including 'GÜNÜSPALA CADDESİ' at the top, 'DİO PARK' in the center, and 'RESADİYE CADDESİ' on the right. Other streets include 'TASCIKAR CAI', 'HARİPİLAR CADDESİ', 'TANIRI CADDESİ', 'ABRACILAR CADDESİ', 'SALT KURU CADDESİ', and 'M. HAN NEMALİTTİN CADDESİ'. The map also depicts various buildings, a large open area labeled 'DİO PARK', and a bridge structure crossing a waterway. The drawing is oriented with North at the top.

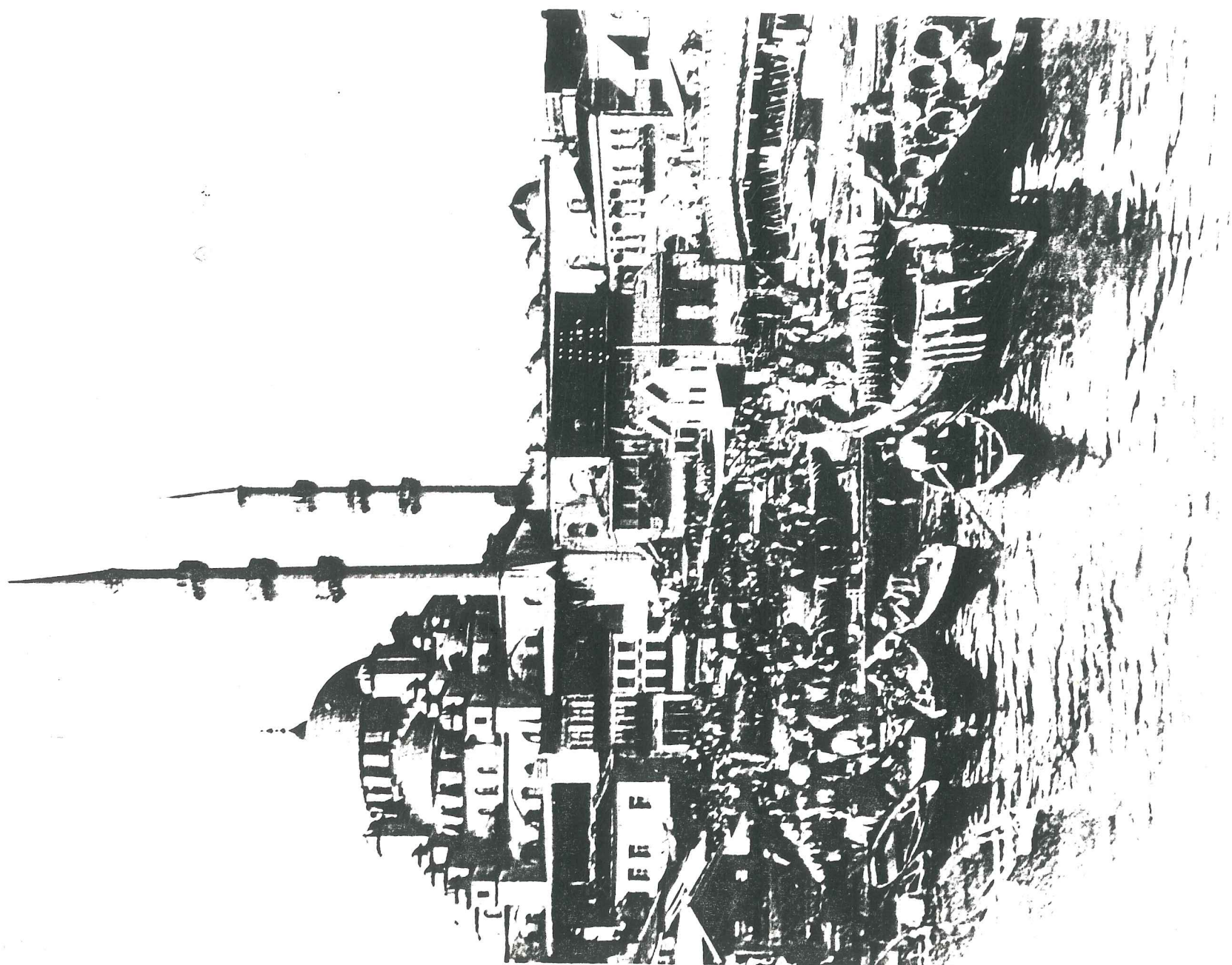

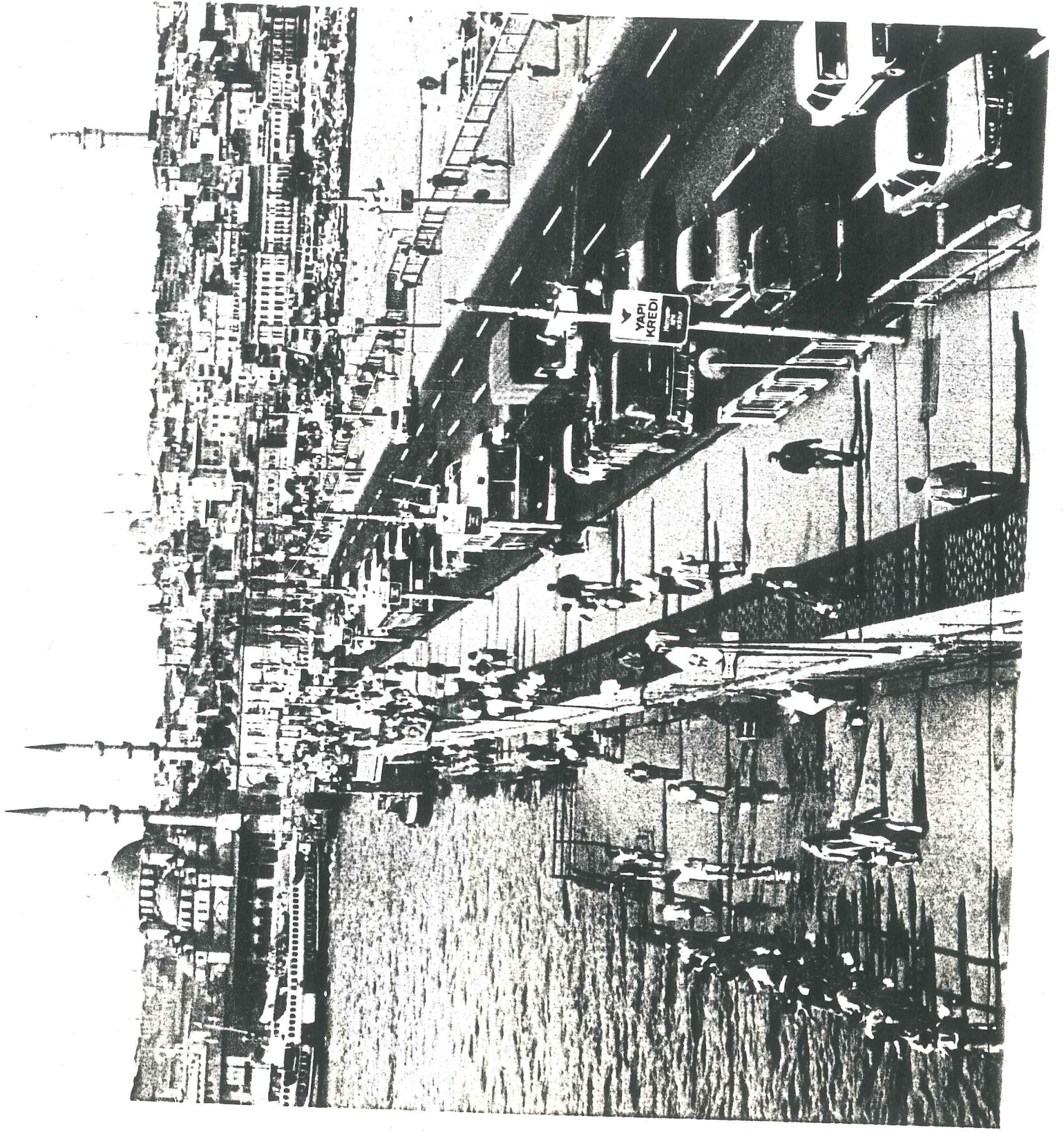

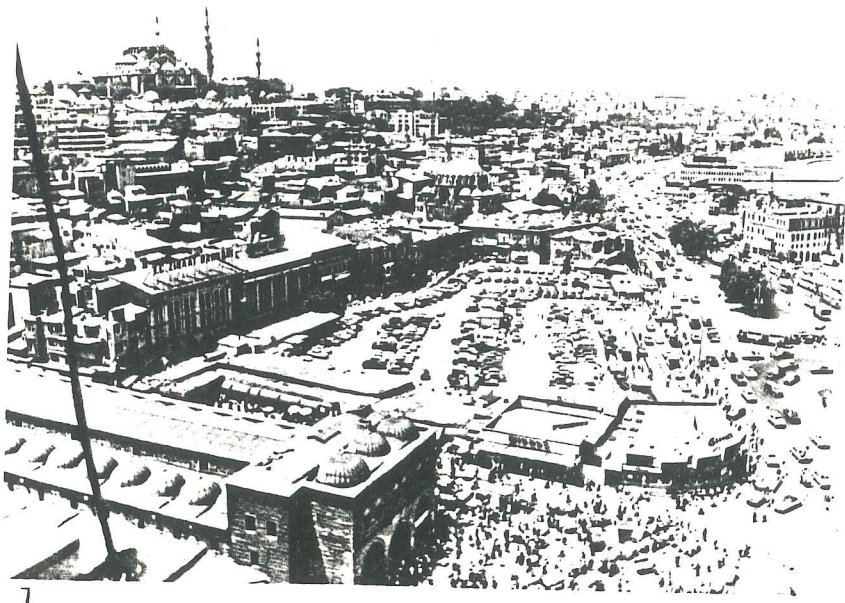
Resim bölümü

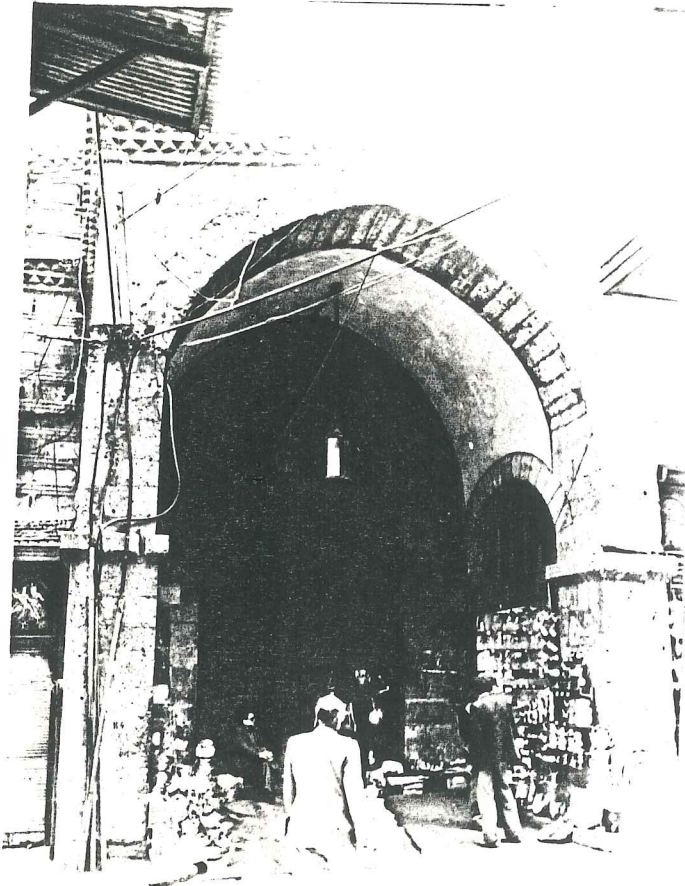

1

2

3

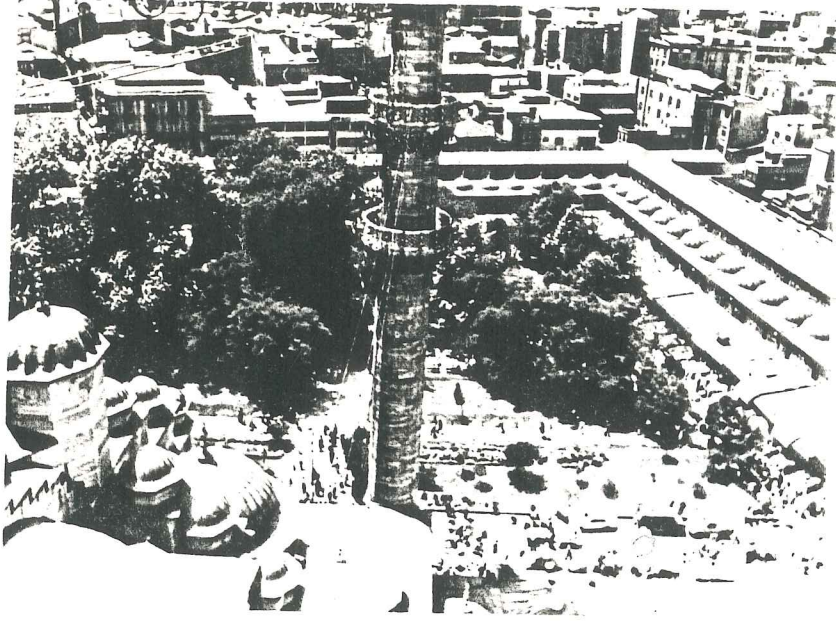

4

5

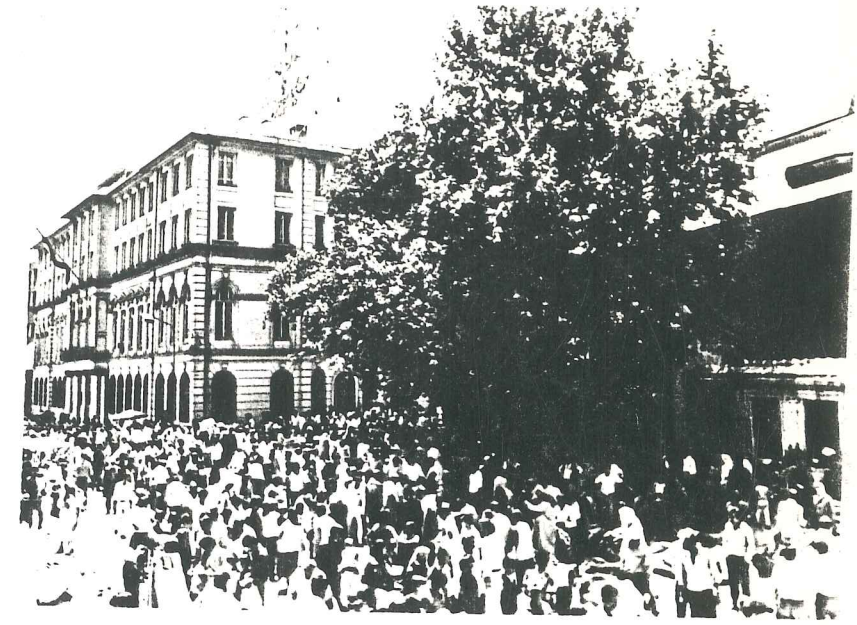
- 1- Mısır Çarşısı Çevresi
- 2- Mısır Çarşısı Tahmis Girişi
- 3- Marulyan Hanı Girişi
- 4- Sabuncu Han Sokagı Girişi
- 5- Galata Köprüsü

1- Mısır Çarşısı Avlusu

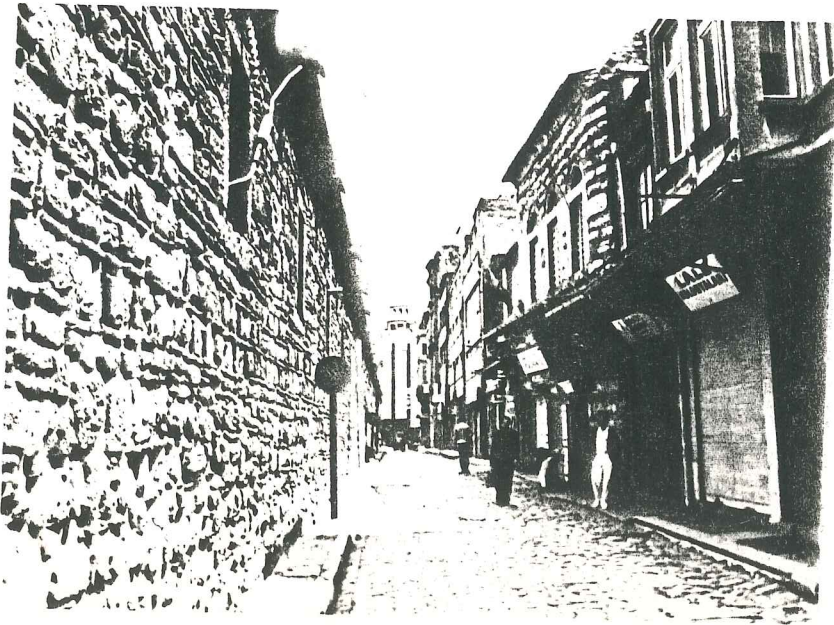

3- Tahmis Sokakı

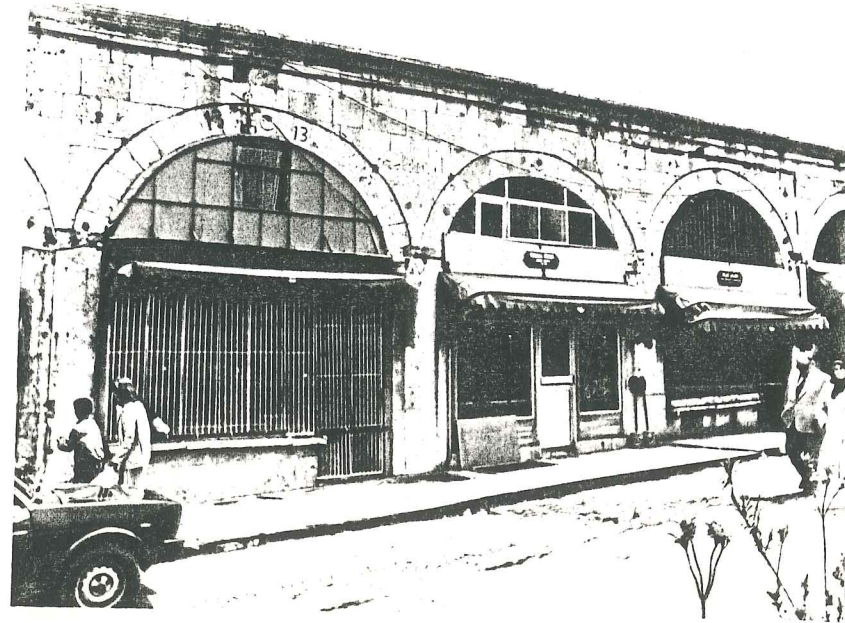

5- Yeni Cami Meydanı

2- Çiçek Pazarı Sokakı

4- Tahmis Sokakı
Dükkanlardan Görünüş.

6- Bankacılar Sokakı

